

KPT

SUOMEN KEHITYSPOLITIIKAN TILA III

KEHITYSPOLIITTISEN TOIMIKUNNAN LAUSUNTO VALTIONEUVOSTOLLE VUONNA 2007

Sisältö

Esipuhe	4
Johtopäätökset	6
1. Työllisyys köyhyyden vähentämisen ytimessä	8
2. Johdonmukaisuuden kipupisteet kohdattava kansainvälisillä areenoilla	10
2.1. Rahoituslaitokset kehityspolitiikan arkkitehteja	11
2.2. Puheenjohtajuuskauden aloitteita seurattava	14
2.3. Maatalous luo edellytyksiä kestävään kehitykseen	17
3. Uudistuva kehitysyhteistyö vaatii rohkeita valintoja	19
3.1. Kumppanuutta rakennettava joustavasti	20
Egypti - siirtymästrategioiden toteuttamiseen tarvitaan välineitä	23
3.2. YK:n uudistuminen vaatii paljon työtä	24
3.3. Suhde kansalaisyhteiskuntaan läheisemmäksi	26
4. Suomen kehityspolitiikan tulevaisuus	30
Liite 1. Kehityspoliittisen toimikunnan jäsenet ja asiantuntijat	34
Liite 2. Kehityspoliittisen toimikunnan toimeksianto	38
Liite 3. Kehityspoliittisen toimikunnan toiminta 2006	39

SUOMEN KEHITYSPOLITIIKAN TILA III

KEHITYSPOLIITTISEN TOIMIKUNNAN LAUSUNTO VALTIONEUVOSTOLLE VUONNA 2007

Esipuhe

Pidät kädessäsi Kehityspoliittisen toimikunnan kolmatta vuosittaista ja samalla KPT:n toimikauden viimeistä vuosilausuntoa. Tässä vuosilausunnossa toimikunta tarkastelee kehityspoliitiikan toimeenpanoa ja muutoksia koko toimikautensa ajalta. Kuluneen neljän vuoden aikana olemme saaneet seurata ja olla osallamme vaikuttamassa siihen, kuinka kehityspoliittikka on vakiinnuttanut asemansa kansainvälisen politiikan ytimessä.

Kansainvälisen kaupan liberalisointia edistämään pyrkivän Maailman kauppajärjestö WTO:n Dohan neuvottelukierrokseen ladattiin paljon odotuksia, erityisesti kehitysmaiden osalta. Valitettavasti saimme viime kesänä seurata näiden neuvottelujen ajautumista umpikujaan. Ilmastokysymykset ovat myös nousseet marginaalista politiikan kovaan ytimeen. Nousevien talouksien välttämätön sopeuttaminen päästövähennystavoitteisiin on merkittävä haaste niin teollisuus- kuin kehitysmaille. Ymmärrys turvallisuus- ja kehityspoliittisten kysymysten yhteen nivoutumisesta on myös muuttanut merkittävästi. Köyhyyden vastaisen taistelun vaikutus konfliktien ennaltaehkäisyssä tunnustetaan tänä päivänä huomattavasti neljän vuoden takaista tilannetta laajemmin. Pontta tälle ajattelulle ovat antaneet muun muassa Kongon pitkittyneet levottomuudet ja Afrikan sarven valitettava tilanne.

KPT on pian neljän työntäyteisen vuoden ajan tutkinut, keskustellut ja ajanut kehityspoliittisen johdonmukaisuuden parempaa sisällyttämistä suomalaiseen politiikkaa. Toimikunnan työn lähtökohta on ollut hallituksen helmikuussa 2004 hyväksymä kehityspoliittinen ohjelma sekä Suomen sitoutuminen YK:n vuosittain vahvistettuihin.

Toimikunnan toimeksianto on ollut laaja ja kattava, mitä parhaiten kuvaa toimikunnan monipuolinen jäsenpohja. Näkemys jonka mukaan globaali kestävä kehitys kattaa koko hallituksen toimialueen, on ollut läpileikkaava lähestymistapa toimikunnan työssä. Suomen kehitysyhteistyön laadun ja vaikuttavuuden arviointi on ollut tärkeä, mutta vain yksi osa tätä työtä. Toimeksiantonsa laajuuden tähden toimikunnan on ollut mahdollista syventyä vain osaan niistä politiikan alueista, jotka ovat merkittäviä oikeudenmukaisen kehityksen aikaansaamiseksi maailmassa.

Toimikunnan tavoitteena on ollut osoittaa, että kansallisessa politiikassa käsitellään yhä enemmän kysymyksiä, joilla on merkittäviä vaikutuksia globaalilla tasolla – oli sitten kyse turvallisuuspolitiikasta, terrorismin ja aidsin leviämisestä tai globaaleista ympäristöongelmista. Jotta voisimme ratkaista useita meitä maailmanlaajuisesti uhkaavista ongelmista, täytyy monien eri toimijoiden työskennellä saman tavoitteen eteen. Kehityspoliittista johdonmukaisuutta tarvitaan niin kansalliselta kuin EU-tason politiikalta. Tämän saavuttaminen vaatii aivan uuden tavan tehdä poliittisia päätöksiä.

Viimeisessä vuosilausunnossamme olemme päättäneet nostaa esiin sellaisia politiikan sektoreita, jotka kaipaavat erityistarkastelua johdonmukaisuuden näkökulmasta. Nämä sektorit ovat Suomen ja EU:n politiikka kansainvälisissä rahoituslaitoksissa, maatalouspolitiikka sekä Suomen EU-puheenjohtajuuskausi. Myös hallituksen yhteistyöhön kansalaisyhteiskunnan kanssa sekä YK-politiikkaan kiinnitetään huomiota.

Erillinen työryhmä on koko KPT:n toimikauden ajan seurannut kehityspolitiikan käytännön toteutumista Suomen kehitysyhteistyön kahdeksassa kumppanimaassa. Työryhmän työn tuloksia avataan nyt vuosilausunnossa.

Vuosilausunnon neljännessä luvussa suuntaamme katseemme kohti tulevaisuutta ja erityisesti kohti seuraavaa hallituskautta. Kehityspoliittisen johdonmukaisuuden tarve valtionhallinnossa, Suomen kehityspolitiikan painopisteet sekä kehitysrahoituksen tulevaisuus ovat ne teemat, jotka toimikunta on tässä yhteydessä halunnut nostaa esiin.

OECD:n tilastojen mukaan vastoin kansainvälisesti annettuja rahoituslupauksia Afrikkaan suunnatun virallisen kehitysavun määrä laski 2,1 prosenttia vuonna 2005. Ilman kehitysrahoituslupausten täyttämistä ei vuosituhattavoitteiden saavuttaminen ole mahdollista. Toimikunta on kokonaisuudessaan – samoin kuin allekirjoittanut henkilökohtaisesti – pettynyt siihen, ettei Suomi ole kyennyt nostamaan kehitysyhteistyömäärärahoja nopeammassa, täysin toteutettavissa olleessa tahdissa.

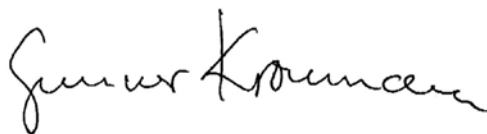
Haluaisin ilmaista erityisen kiitokseni ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Paula Lehtomäelle, joka on yhdessä muiden valtioneuvoston jäsenten kanssa nostanut kehityskysymykset koko hallituksen työkentäksi. Ilman ministerin tukea ja hyvää yhteistyötä olisi myös kehityspoliittisen toimikunnan työ ollut huomattavasti hankalampaa.

Nykyisellä hallituskaudella aloitetun hyvän työn jatkaminen tulee varmistaa seuraavalla hallituskaudella, jotta uusien poliittisten linjausten tulosten saavuttamiselle taataan riittävästi aikaa. Muutokset eivät tapahdu yhdessä yössä, eivätkä edes nelivuotiskauden aikana. Vaaditaan huomattavia uudelleenjärjestelyjä niin poliittisessa kuin virkamiestyössä, jotta voidaan luoda yhteisiä toimintatapoja eri hallinnon ja politiikan tasoille, ja samalla integroida uusia hallinnonaloja osaksi kehityspolitiikkaa.

Kokonaisuutena tarkasteltuna on perusteltua sanoa, että suomalainen kehityspolitiikka on yhteisin voimin viime vuosien aikana ottanut merkittäviä edistysaskelia. Uusi tapa nähdä kehitysmaiden tukeminen olennaisena kysymyksenä myös kansalliselle politiikalle on luonut hyvän pohjan, jolta voidaan jatkaa työtä kutistuvan maailman haasteiden kohtaamiseksi.

Viimeiseksi haluan osoittaa suuret kiitokset aidossa talkoo-hengessä tehdystä mittavasta työstä, johon kaikki toimikunnan jäsenet ovat KPT:n toimikauden aikana osallistuneet. Myös toimikunnan sihteeristö pääsihteerin Eeva Raskin luotsaamana ansaitsee tunnustuksen panostuksestaan toimikunnan työhön.

Helsingissä tammikuussa 2007

Gunvor Kronman
Puheenjohtaja

Johtopäätökset

YK:n vuosituhtavoitteiden saavuttaminen on vuoden 2006 tavoitteiden seurantaraportin mukaan yhä mahdollista, mutta alueelliset erot tavoitteiden saavuttamisessa ovat mittavia. Synkin tilanne on Saharan eteläpuolisessa Afrikassa. **Vuosituhtavoitteiden saavuttaminen kaikilla mantereilla vaatii myös Suomelta yhä tehostuvia ponnisteluja.**

Kehityspoliittisen näkökulman vahvistaminen Suomen valtionhallinnossa jäi vuonna 2006 aikaisempaa vähemmälle huomiolle ja vaatii hallitukselta tehostuneempia toimenpiteitä. Kaiken kaikkiaan **toimikunnan toimikaudella kehityspoliittisen näkökulman sisällyttäminen osaksi valtionhallinnon toimintaa on parantunut, erityisesti poliittisten linjausten tasolla.** Välineet, joiden avulla johdonmukaisuutta edistetään käytännön työssä ovat edelleen puutteelliset.

Seuraavan hallituksen sitoutuminen kehityspoliittisen johdonmukaisuuteen tulee kirjata hallitusohjelmaan. Hallitukseen tulee perustaa globaaliasiain ministerityöryhmä edistämään kehityspoliittista johdonmukaisuutta. Ministerityöryhmän lisäksi tulee perustaa valtionhallinnon sisäinen toimielin, joka tukee ministerityöryhmän toimintaa ja kehityspoliittisen johdonmukaisuuden edistymistä. Jo olemassa olevia rakenteita on myös kehitettävä. Erityisesti EU-asoiden valmistelun tulee järjestelmällisesti huomioida kehityspoliittinen johdonmukaisuus.

EU-puheenjohtajuus ja hallituskauden viimeinen vuosi värittivät Suomen hallituksen kehityspoliittista työtä ja kehityspoliittisen ohjelman toimeenpanoa vuonna 2006. EU:n puheenjohtajamaana Suomi on profiloitunut yhdeksi kehityspoliittista johdonmukaisuutta aktiivisesti ajavista maista. **Suomen tulee jatkaa aktiivista työtä EU:n kehityspoliittisen johdonmukaisuuden edistämiseksi.** Johdonmukaisuuden edistämiseksi tulee varmistaa tarvittavat resurssit ja johdonmukaisuuden nostaminen tulevien puheenjohtajamaiden työagendalle tulee varmistaa. Kehityspoliittikan johdonmukaisuuden parantaminen tulee nostaa oleelliseksi osaksi unionin ulkosuhteiden edistämistä.

Kehitysyhteistyömäärärahojen kasvu kuluneella hallituskaudella on ollut pettymys. Kehitysyhteistyöhön suunnattavia määrärahoja on kehityspoliittisen toimikunnan mielestä kasvatettava huomattavasti, ja kansainvälisesti tehdyt rahoituslupaukset on täytettävä. Valtioiden haluttomuus pitää kiinni kansainvälisesti tehdyistä rahoituslupauksista vaarantaa YK:n vuosituhtavoitteiden saavuttamisen. Suomen tulee nostaa kehitysyhteistyömäärärahojaan selkeästi ja saavuttaa YK:n suosittelema 0,7 prosentin taso bruttokansantulosta ensi hallituskauden loppuun mennessä. Vuoden 2007 kehitysyhteistyöhön suunnattu 0,43 prosentin BKTL-osuus on kaukana tästä tavoitteesta.

Kehitysyhteistyössä tarvitaan rohkeaa toiminnan keskitämistä. Vuoden 2004 kehityspoliittinen ohjelma antoi hyvän pohjan Suomen kehitysyhteistyölle. Ohjelmassa asetetut tavoitteet on saavutettu vain osin, ja nyt on aika tehdä rohkeita ja vaikeitakin valintoja siitä, minkälaiseen yhteistyöhön voimavaroja todella kohdennetaan. Päätösten ohjenuorana tulee pitää Pariisin harmonisaatiojulistuksen sitoumuksia.

Kehitysmaiden itsensä hallinnoiman budjetti- ja sektorituen kasvassa sekä harmonisaation edistyessä kehitysmaat ottavat yhä selkeämmin kantaa siihen, millaista yhteistyötä he haluavat kunkin avunantajamaan kanssa tehdä. Suomen tulee panostaa nykyistä selvemmin niihin toimialoihin ja asiantuntemukseen, joissa kehitysmaat ovat kiinnostuneet yhteistyöstä Suomen kanssa. Suomalainen lisäarvo tulee määritellä myös toimintatapojen, ei vain toimintasektoreiden kautta. Merkittävänä suomalaisena lisäarvona tulee myös nähdä sukupuolten välisen tasa-arvon tehokkaampi edistäminen kaikessa kehitysyhteistyössä.

Yhteistyötä kehitysyhteistyön pääkumppanimaiden kanssa tulee edelleen kasvattaa. Avun kasvattaminen edellyttää entistä parempaa varautumista pääkumppanimaiden toimintaympäristön muutoksiin. Muuttuviin tilanteisiin pitää vastata nykyistä joustavammin ja rohkeammin. Avun kasvattaminen tasaisesti kunkin maan kohdalla on vaikeaa. Resurssien joustava ja voimakas ohjaaminen maille, joissa valtiolliselle yhteistyölle on parhaimmat edellytykset, tulee tehdä mahdolliseksi.

Kansainväliset rahoituslaitokset Maailmanpankki ja Kansainvälinen valuuttarahasto IMF ovat erittäin vaikutusvaltaisia kehityspoliittisia toimijoita. Rahoituslaitokset pitkälti muokkaavat raamit, joiden puitteissa muut avunantajat toimivat. **Suomen rahoituslaitospolitiikan tulee tukea kehitysmaiden oikeutta päättää talouspolitiikastaan.** Rahoituslaitoksista ja Suomen rahoituslaitospolitiikasta tulisi olla saatavissa tietoa nykyistä paremmin. Usean eri tahon kesken jakautuneen **Suomen rahoituslaitospolitiikan koordinaatiota ja läpinäkyvyyttä tulee parantaa.**

Vuonna 2006 ilmastonmuutoksen merkittävydestä on saavutettu yhä laajempi yhteisymmärrys. Ilmastonmuutoksen vaikutukset tulevat olemaan kaikkein vaikeimmat kehitysmailla, ja ilmastonmuutos onkin erityisen vaikea haaste kehityspolitiikalle. **Ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja sen hidastamisen tulee olla merkittävä osa tulevan hallituksen kehitys- ja globalisaation hallintapolitiikkaa.**

Kehityspoliittinen toimikunta odottaa seuraavalta hallitukselta selkeää toimeenpanosuunnitelmaa kehityspoliittisten lupauksen täyttämiseksi. Kehityspoliittisen johdon mukaisuuden edistäminen vaatii poliittista sitoutumista ja käytännön toimenpiteitä Suomessa, sekä EU:n ja monenvälisessä politiikassa.

1. Työllisyys köyhyyden vähentämisen ytimessä

Vuosituhattavoitteiden määrittely on ollut merkittävä voimainponnistus. Jo tavoitteiden luomisen aikaan niiden heikkoudet tiedostettiin. Vuosien kuluessa on alettu kiinnittää yhä enemmän huomiota siihen, miten ensimmäinen ja tärkein vuosituhattavoite – äärimmäisen köyhyyden ja nälän poistaminen – voidaan tehokkaimmin ja kestävimmin saavuttaa. Vuosituhattavoitteiden saavuttamiseksi vuoteen 2015 menneessä tarvitaan edelleen uusia ponnistuksia.

Vuosituhattavoitteita lähestytään epätasaisesti

Vuosituhattavoitteet määriteltiin YK:n vuoden 2000 juhlaistunnossa. Niiden saavuttaminen on YK:n vuoden 2006 seurantaraportin mukaan yhä mahdollista, mutta alueelliset erot tavoitteiden saavuttamisessa ovat mittavia.¹ Synkin tilanne on Saharan eteläpuolisessa Afrikassa, eikä kulunut vuosi ole tuonut muutosta tähän valitettavaan kehityssuuntaan.

YK:n kehitysohjelma UNDP:n vuoden 2006 Inhimillisen kehityksen raportti keskittyi käsittelemään vesi- ja sanitaatiokysymyksiä. Raportin mukaan 1,1 miljardia ihmistä elää tällä hetkellä ilman puhdasta juomavettä ja 2,6 miljardia ilman riittävää sanitaatiota. Tämän kriisin seurauksena Saharan eteläpuolinen Afrikka menettää vuosittain arviolta viisi prosenttia bruttokansantuotteestaan.²

Köyhyyden vastaisen taistelun prioriteeteista käydään jatkuvaa keskustelua: kumpi on tärkeämpää, talouskasvu vai sosiaalinen kehitys? Vuosituhattavoitteet kansainvälisen kehitysagendan lähtökohtina ovat tuoneet jälkimmäisen käytännössä kehityspolitiikan lähtökohdaksi, joskin kahtiajaon eri puoliskot nivoutuivat usein yhteen. Talouskasvu on kuitenkin vain osa köyhyysohjelman ratkaisua; sen lisäksi tarvitaan oikeudenmukaista tulonjakopolitiikkaa.

¹ Millennium Development Goals Report 2006.

² The 2006 Human Development Report; Beyond Scarcity: Power, Poverty and the Global Water Crisis.

Työllisyyden kasvu vähentää köyhyyttä

Työllisyyttä koskevat kysymykset ovat viime vuosina kasvattaneet painoarvoaan köyhyyden poistamisesta käytävissä keskusteluissa. Kaupan ja kehityksen yhteyksistä ja keskinäisestä riippuvuudesta käytävä keskustelu sekä ihmisarvoisen työn (decent work) agendan edistyminen ovat osaltaan luoneet yhteisymmärrystä säällisen toimeentulon turvaavien työpaikkojen välttämättömyydestä köyhyyden vähentämiselle. Ilman ihmisarvoisten työpaikkojen luomista kauppa ja investoinnit eivät automaattisesti johda kestävään taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen.

Maailman köyhät ovat suurelta osin pienviljelijöitä ja pienyrittäjiä. Suurin osa heistä toimii epävirallisen talouden piirissä. Kaupungistumisen edetessä on myös yksityisen sektorin työpaikkojen luomisella kasvava merkitys köyhyyden vastaisessa kamppailussa. Tuottavat ja ihmisarvoiset työpaikat antavat ihmisille mahdollisuuden nostaa itsensä ja perheensä pois köyhyydestä. Ne luovat samalla edellytykset sosiaaliturvajärjestelmien rakentamiselle.

Usein on esitetty, että laajempien kansanosien tuominen sosiaaliturvan piiriin on tehokkain keino köyhyyden vähentämiseksi. Työllisyyden parantaminen on siten vakaan yhteiskunnallisen kehityksen ehto. Etenkin nuoriin ikäluokkiin painottuva ja kaupunkeihin kasautuva massatyöttömyys on vastaavasti vakava uhka. Nuorten työttömyys on kehitysmaiden kaupungeissa kaksinkertaista maaseutuun verrattuna. Nuorten vaikeudet päästä tuottavaan työhön lisäävät köyhyyttä myös pitkällä tähtäimellä.³

Kansainvälisten kauppasopimusten, kehitysyhteistyön ja niin teollisuus- kuin kehitysmaissakin harjoitetun politiikan tulee aktiivisesti tukea yrittäjyydelle ja investoinneille suotuisten olosuhteiden synnyttämistä kehitysmaissa. Riskirahoituksen ja tukipalveluiden riittävä tarjonta tulee varmistaa niin Suomessa kuin kehitysmaissakin. Suomen on lisättävä kehitysapua, jolla parannetaan köyhyyttä vähentävän kaupan edellytyksiä. Toimiva, kehitysmaiden erityistarpeet huomioon ottava kansainvälinen kauppajärjestelmä on edellytys kehityspoliittisten tavoitteiden saavuttamiselle.

Vuoden 2006 aikana keskeytynyt Maailman kauppajärjestön WTO:n Dohan neuvottelukierros jätti köyhimpiä maita koskevat maailmankaupan haasteet toistaiseksi ratkaisematta. Köyhimpien maiden roolin vahvistaminen maailmankaupassa edellyttää neuvottelujen käynnistämistä uudelleen, ja sitä Suomenkin tulee omalta osaltaan tukea.

Työpaikkojen luomiseen on aina liitettävä vaatimus laadusta. Ainoastaan ihmisarvoinen työ vaikuttaa kestävästi köyhyyden vähenemiseen. Työllisyys- ja kehityspoliittisten tavoitteiden yhteyden ymmärtämistä on siksi edistettävä.

Ihmisarvoinen työ on erityisesti kehitys- ja ihmisoikeuskysymys, mutta pitkällä tähtäimellä se on myös liiketaloudellisen menestymisen ehto. Tuontikaupalle on jo nyt tärkeää, että alihankkijat noudattavat ILO:n asettamia työelämän perusoikeuksia ja muita sosiaalisia ja ekologisia normeja. Tulevaisuudessa yhteiskuntavastuullisesta toiminnasta on tulossa yhä merkittävämpi kilpailutekijä.

Köhyys ei ole eristettävissä

Nobelin rauhanpalkinto annettiin tänä vuonna bangladeshilaiselle Grameen -pankille ja sen perustajalle, Muhammad Yunusille. Pankin toimintaideana on pienlainojen antaminen köyhille yrittäjille. Rahallisesti pienten investointien kautta erityisesti köyhät naiset ovat voineet työllistää itsensä ja taata säällisen toimeentulon perheilleen. Palkintolautakunta vahvisti uudenlaisen rauhan määritelmän, kun se palkitsi merkittävän köyhyyden vastaisen toiminnan rauhanrakentamisen työnä.

Kehityspoliitikassa ja kehitysyhteistyössä on kyse mahdollisuuksien luomisesta. Köhyys ei ole köyhien ihmisten syy – eikä heidän aiheuttamansa – aivan niin kuin Muhammad Yunus totesi vastaanottaessaan rauhanpalkinnon.

Köhyys ei ole eristettävissä muusta maailmasta. Tämä pätee yhtä lailla teollisuus- kuin kehitysmaidenkin politiikkaan. Köyhyyden poistaminen vaatii kehitysnäkökulman tuomista poliittisten päätöksentekoprosessien ytimiin, osaksi politiikan arkipäivää. Olivatpa köyhyyden poistamisen motiivina moraalinen velvoite tai kansallisen hyödyn näkökohdat, on kestävä ratkaisun saavuttaminen köyhyysongelmaan pienentyvässä maailmassamme välttämättömyys.

Paras tapa köyhyyden voittamiseksi on edistää ihmisarvoista työtä. Ilman kunnollista ja työelämän perusoikeuksien mukaista työtä ja toimeentuloa kehitys jää kangastukseksi, turhautuminen kasvaa ja yhteiskunnan tasaiset kehitysmahdollisuudet järkkyvät.

*ILO:n toimitusjohtaja
Kari Tapiola*

³ Fares, Jean; Montenegro, Claudio E.; Orazem, Peter F, Background paper to the 2007 World Development Report Policy, Research Working Paper, no. WPS 4071, 11/2006.

2. Johdonmukaisuuden kipupisteet kohdattava kansainvälisillä areenoilla

Kehityspoliittisen johdonmukaisuuden edistäminen on kuluneena vuonna astunut useita askelia eteenpäin erityisesti kansainvälisessä kontekstissa. Euroopan unionin puheenjohtajuus väritti koko valtionhallinnon työtä vuoden 2006 ajan. Onkin siis luonnollista, että myös kehityspoliittisen johdonmukaisuuden edistämässä eniten työtä on tehty ja edistysaskeleita on otettu juuri EU:n tasolla.

Kotimaassa tilanne on toinen. Vuoden 2005 vuosilausunnossaan kehityspoliittinen toimikunta peräänkuulutti kehityspoliittisen johdonmukaisuuden omaksumista osaksi suomalaista päätöksentekoa. Tämän toteutumiseksi ei kuluneena vuonna ole nähty merkittäviä parannuksia. Yksin Suomen toimien tehostaminen kehityskysymysten ja maailmanlaajuisen köyhyyden nujertamiseksi ei luonnollisesti kuitenkaan riitä, vaan kehityspoliittisen johdonmukaisuuden vaatimus on tuotava järjestelmällisesti osaksi kaikkien kansainvälisten toimijoiden päätöksentekoa.

Jo aikaisemmissa vuosilausunnoissa toimikunta on todennut EU:n olevan Suomen kannalta avainasemassa johdonmukaisuuden

den solmujen avaamisessa. Vuoden 2006 aikana Suomi edisti unionin puheenjohtajana kehityspoliittista johdonmukaisuutta EU:ssa. Kehityspoliittisen agendan osalta onnistuneesti toteutettu EU-puheenjohtajuuskausi on entisestään korostanut EU:n merkitystä. Suomi on nyt myös profiloitunut yhtenä johdonmukaisuuskysymysten edistäjänä. Tämä edellyttää Suomea varmistamaan, että niin unionin kuin kotimaankin päätöksenteko kaikilla tasoilla ja kaikissa yhteyksissä huomioi kehitysmaiden kohtaamat haasteet.

Kansainvälisten rahoituslaitosten, erityisesti Maailmanpankin ja Kansainvälisen valuuttarahasto IMF:n rooli globaalien talouspolitiikan sekä kehitysyhteistyön raamien säätelyssä on kiistanaton. Vaatimukset päätöksenteon läpinäkyvyyden, demokraattisuuden ja seurattavuuden parantamiseksi ovat kuitenkin vasta viime vuosina alkaneet muuttua käytännön politiikaksi, jonka haasteisiin myös Suomen rahoituslaitospolitiikan tulee vastata.

Maatalous on maailman mittakaavassa merkittävä kehityspoliittisen johdonmukaisuuden kysymys. Vaikka Suomen ja köyhien

kehitysmaiden maatalouden eturistiriidat ovat vähäiset, tulee Suomen kuitenkin toimia myös tällä sektorilla aktiivisesti kehitysmaiden maatalouden haasteiden ymmärtämiseksi ja köyhien kehitysmaiden poliittisen liikumatilan varmistamiseksi.

Edistysaskeleista huolimatta kehityspoliittisen johdonmukaisuuden edistäminen vaatii vielä runsaasti työtä niin kotimaisilla kuin ulkomaisillakin areenoilla. Suomessa johdonmukaisuus vaatii erityisesti poliittista tahtoa, riittävän mandaatin ja voimavarat saavia toimijoita, hallinnonalojen yhteistyötä ja kehityspoliittisen asiantuntemuksen vahvistamista. EU:ssa on vastaavasti oleellista panostaa riittävästi voimavaroja johdonmukaisuusprosessin tehokkaaseen eteenpäin viemiseen sekä jäsenvaltioiden että EU-instituutioiden työssä.

2.1. Rahoituslaitokset kehityspoliittikan arkkitehteja

Kansainvälinen valuuttarahasto IMF muodostaa yhdessä Maailmanpankkiryhmän¹ kanssa Bretton Woods -instituutiot. IMF on keskittynyt tarjoamaan tukea maksutasevaikeuksiin ajautuneille maille ja luomaan makrotaloudellisia edellytyksiä talouskasvulle. Maailmanpankkiryhmä taas on maailman suurin kehitysrahoituksen tarjoaja. Sen perustehtäväksi määritellään nykyään maailmanlaajuisen köyhyyden vähentäminen, johon se pyrkii edistämällä kehitysmaiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä. Maailmanpankin matalakorkoiset, pitkän laina-ajan luotot ovat vakuudettomia ja niihin liittyvillä ehdollisuuksilla pyritään tukemaan kasvua edistävää talouspolitiikkaa.

Maailmanpankin ja IMF:n viime vuosien merkittäviä yhteisaloitteita ovat olleet HIPC -velkahelpotusaloite sekä kehitysmaiden velkakestävyttä määrittelevä velkakestävyyskehikko (Debt Sustainability Framework).

Köyhimpien maiden mahdollisuudet saada rahoitusta kansainvälisiltä pääomamarkkinoilta ovat hyvin rajalliset. Maailmanpankin ja IMF:n roolit luotonantajina, rahoittajina, tilastotiedon tuottajina ja neuvonantajina ovat luoneet rahoituslaitoksille vahvan, kansainvälistä kehityspoliittikkaa ohjaavan roolin. Useat toimijat, muun muassa Suomi, käyttävät IMF:n ja Maailmanpankin rahoituskehikkoa oman budjettitukirahoituksena myönnetyt kehitysapunsa raamina. IMF:n arviot kehitysmaiden talouden tilasta ohjaavat voimakkaasti muiden rahoituslaitosten ja avunantajien toimintaa.

¹ Varsinaisen Maailmanpankin muodostavat Kansainvälinen jälleenrakennus- ja kehityspankki (IBRD) sekä Kansainvälinen kehitysjärjestö (IDA). Maailmanpankkiryhmään kuuluvat lisäksi kansainvälinen rahoitusyhtiö IFC, monenkeskinen investointien takauslaitos MIGA sekä sijoituksia koskevien riitojen ratkaisukeskus ICSID.

Maailmanpankin ja IMF:n mandaatit ovat erilaiset, ja vaikka niiden antamat toimintasuositukset ovat yhä enenevässä määrin maakohtaisia, ovat suositusten peruslähtökohdat ja luottojen ehdot usein samansuuntaiset. Taloudellisen kasvun nähdään luovan edellytyksiä köyhyyden vähentämiseen, ja vakaan talouskasvun edellytyksenä korostetaan inflaation hillintää, julkisen talouden tasapainoa, kaupan vapauttamisen etuja, rakenneuudistusten välttämättömyyttä sekä tehokkaasti toimivien taloudellisten instituutioiden merkitystä.

Maailmanpankin ja IMF:n luottojen ehdollisuudesta on käyty julkisuudessa laajaa keskustelua. Kritiikin ydin on ollut toisaalta siinä, ettei maakohtaisia eroja ole riittävästi otettu huomioon, ja toisaalta siinä, ettei luotonsaajilla ole ollut riittäviä mahdollisuuksia tai edellytyksiä osallistua kehitystavoitteiden määrittelyyn tai keinojen valintaan.

Maakohtaisia oloja huomioivaa lähestymistapaa on pyritty lisäämään, mutta vastaanottajien osallistumisen, kapasiteetin ja vaikutusmahdollisuuksien parantamisessa on laitosten ja kehitysmaiden välisessä yhteistyössä vielä paljon tehtävää. Kansainvälisten rahoituslaitosten tulisi sekä tutkia että välittää tietoa vaihtoehtoista politiikkavaihtoehtoista kehitysmaiden päätöksenteon tueksi. Lainaehdot tulisi pyrkiä vahvistamaan sopimusosapuolten välistä dialogia sopimuksen tavoitteista ja lopputuloksista. Kehitysmaiden tilivelvollisuutta avunantajatahoille ei kuitenkaan tule vahvistaa kehitysmaiden omien kansalaisten demokraattisen oikeuksien kustannuksella. Lainaehdot tulee tukea läpinäkyvyyttä, yhteiskunnallista keskustelua ja parlamenttien laajamittaista osallistumista lainanottoprosesseihin, talouspoliittisten linjauksen valintaan sekä kansallisten kehityssuunnitelmien laatimiseen ja seurantaan.

Norjan hallitus on kutsunut useiden maiden hallitukset neuvottelemaan ehdollistamiskäytäntöjen kehittämistä laatimansa selvityksen² pohjalta. Suomen tulee jatkaa aktiivista osallistumistaan keskusteluihin ehdollistamiskäytäntöjen kehittämistä.

Maailmanpankki on erityisesti tuotannon perusrakenteita koskevissa hankkeissa merkittävä kehityshankkeiden toteuttaja.

Vakaat taloudelliset olosuhteet ja hyvin toimivat rahoitusmarkkinat ovat tärkeä edellytys kestäväälle talouskasvulle ja köyhyyden vähentämiselle. Kansainvälisten rahoituslaitosten tehtävä on auttaa niiden luomisessa.

*Suomen Pankin pääjohtaja
Erkki Liikanen*

² The World Bank's and the IMF's use of Conditionality to Encourage Privatization and Liberalization: Current Issues and Practices. Report prepared for the Norwegian Ministry for Foreign Affairs as a background for the Oslo Conditionality Conference, November 2006.

Näiden hankkeiden toteutuksessa Maailmanpankki on viimeisten viiden vuoden aikana tiukentanut yhteiskunnallisen vastuullisuuden normistojaan (corporate social responsibility CSR), ammattiyhdistysliikkeen ja kansalaisjärjestöjen sitä vaatiessa.

Merkittävä rooli sekä suuret voimavarat ovat antaneet pankille mahdollisuuden toimia yhteiskuntavastuukysymysten linjanvetäjänä yksityisen ja julkisen sektorin kumppanuushankkeissa, joita Maailmanpankin kehitysrahoituslaitoksen (IFC) ohella rahoittavat kansalliset kehityspankit ja yritykset. Yritysten vastuullisuutta koskevia standardeja ja normistoja pitäisi kansainvälisesti kehittää kuitenkin ennen muuta YK:n ja sen alajärjestöjen (esim. ILO) vetämänä, mitä Maailmanpankin ja IFC:n tulisi kunnioittaa.

Maailmanpankin rooli maatasolla korostunut

Kehitysmaiden yhteistyö avunantajien kanssa perustuu yhä enemmän kansallisiin köyhydenvähentämisstrategioihin (PRSP). Strategioiden rahoitusmekanismiina toimivat budjetti- ja sektoritukiohjelmat, jotka ovat olleet Maailmanpankin tukimuotoja jo pitkään. Maailmanpankki on ajanut voimakkaasti Pariisin julistuksen mukaisen kehitysyhteistyön harmonisaation edistämistä.

Avunantajien ja kehitysmaiden hallitusten yhdessä laatimat Joint Assistance Strategy -linjaukset (JAS) ovat joissain maissa jo korvanneet pankin omat maastrategiat. Maailmanpankin näkyvyydestä ja painoarvosta avunantajayhteisössä on tullut jopa sen todellista kehityspoliittista roolia suurempi. Jossain tapauksissa pankin rooli harmonisaatioprosessissa sekä erityisesti budjettitukea antavassa ryhmässä on erittäin korostunut. Yhä tärkeämmäksi muodostuukin toimiva ja tarkoituksenmukainen työn- ja vastuunjako eri toimijoiden kesken, mukaan lukien kahdenväliset avunantajat ja YK-toimijat.

Budjettituen nousu kehitysrahoituksen pääraamiksi on tuonut haasteita Maailmanpankin toimintaan. Maailmanpankin yhteistyön ehdot ovat olleet luonteeltaan taloudellisia, ja pankin perustamissopimukset kieltävät sitä käyttämästä muita kuin taloudellisiin seikkoihin perustuvia argumentteja päätöksenteonsa pohjana. Muiden avunantajien mukaantulo on kuitenkin laventanut budjettituen ehtoja poliittiseen ja yhteiskunnalliseen suuntaan. Kaikki avunantajat ovat olleet verrattain huonosti varautuneita tilanteisiin, joita budjettituen käyttämisestä poliittisena painostusvälineenä ja budjettituen nopeasta alajosta on seurannut.³

Rahoituslaitokset ovat hyvin henkilöityneitä johtajiinsa, ja esimerkiksi Maailmanpankin maatasoisen johtajien vaikutus toiminnan tuloksellisuuteen on erittäin ratkaiseva. Organisaatioiden

toimintastrategiat ja Pariisin julistuksen aktiivinen seuranta autanevat systematisoimaan toimintaa ja päätöksentekoa kaikilla tasoilla.

Läpinäkyvyyden edistäminen vaatii jatkuvaa työtä

IMF:n ja Maailmanpankin päätöksentekorakenteet ovat lähes identtiset. Järjestöjen ylin päättävä elin on hallintoneuvosto, jossa jokaisella jäsenmaalla on edustaja. Hallintoneuvostot ovat delegoineet suurimman osan tehtävistään johtokunnille. Suurimmat osakkeenomistajamaat nimittävät omat edustajansa johtokuntaan, muut johtokunnan jäsenet edustavat äänestysryhmiä.

Äänen jakautuminen kuvastaa toisen maailmansodan jälkeistä maailmanpoliittista tilannetta, joten teollisuusmaat käyttävät huomattavaa valtaa rahoituslaitosten päätöksenteossa. Kehitysmaiden osallistumista päätöksentekoon rajoittaa osaltaan kapasiteetin puute osallistua päätösten valmisteluun ja yhteistyöhön. Niiden kapasiteetin kasvattamista tulisi tukea kansainvälisin resurssein.

Laitosten johtajat valitaan järjestelyllä, jossa Yhdysvallat valitsee Maailmanpankin ja Eurooppa IMF:n johtajan. Vaikka EU:ssa valitsee laaja yksimielisyyden valintamenettelyn muuttamisen tarpeesta, kysymys ei ole yksin unionin ratkaistavissa. Kansalaisjärjestöjen rahoituslaitoksiin kohdistaman arvostelun kärkenä on ollut nimenomaan laitosten päätöksenteon epädemokraattisuus.

Läpinäkyvyyden merkitys IMF:n ja erityisesti Maailmanpankin toiminnassa on korostunut. Viimeisen kymmenen vuoden aikana läpinäkyvyyden lisäämisessä on molempien instituutioiden toiminnassa edistytty. Huolimatta järjestöjen merkittävistä edistysaskelista läpinäkyvyyden lisäämiseksi vaatii sen kehittämisen jatkuvaa työtä. Järjestöjen toimintaa seuraavat useat erisidosryhmät, joiden väliseen tiedonkulkuun ja osallistamiseen tulee edelleen panostaa. Rahoituslaitosten päätöksenteon seurattavuus, saavutettavuus ja ymmärrettävyys ovat kansainvälisen kehityspoliittikan kannalta erittäin keskeisiä kysymyksiä.

IMF uudistuu - milloin Maailmanpankki?

IMF:n roolin sekä sen jäsenten äänestysosuuksien uudistaminen on lähtenyt liikkeelle rahaston sisältä. IMF:n rahoitusrakenne on myös parhaillaan kokonaisvaltaisen arvioinnin kohteena ja tavoitteena on vahvistaa rahoitusrakennetta lainakannan tuntuvan supistumisen seurauksena. Syyskuussa 2005 hyväksytyn keskipitkän aikavälin strategian mukaan kansainvälisen talouden seuranta, pikemmin kuin rahoitustoimet, tarjoaa rahastolle keinoon pysyä maailmantalouden talousvakauden valvojana.

Vuosikokouksessaan Singaporessa 2006 IMF aloitti rahaston päätöksenteon kaksivuotisen uudistusprosessin. Päätöksenteon valtasuhteita pyritään muuttamaan heijastamaan paremmin

³ Katso kappale 3.1.

maailmantaloudessa tapahtuneita muutoksia ja turvaamaan kehitysmaille suurempi rooli päätöksenteossa.

Tätä taustaa vasten jäsenmaiden koosta riippumattomien niin sanottujen basic -äänten määrä vähintään kaksinkertaistetaan. Lisäksi on tarkoitus sopia uudesta kiintiökaavasta, jolla on keskeinen asema äänivallan jakautumisessa. Äänimäärien lisäksi kehitysmaiden osallistumista valuuttarahaston toimintaan ja päätöksentekoon tullaan vahvistamaan muun muassa lisäämällä Afrikan maiden äänestysryhmien henkilöresursseja Washingtonissa. On ennakoitu, että äänimääräuudistuksen vaikutus tulee toteutessaan kuitenkin olemaan vähäinen. Koska edes uusien äänimäärien laskemiskaavasta ei ole vielä saavutettu yhteisymmärrystä, on uudistuksen jälkeisistä ääniosuuksista ennenaikaista puhua.

Päätösvaltauudistus ei kuitenkaan tule koskemaan rahaston johtokunnan rakennetta. Johtokunnan rakenteen uudistaminen nähdään perustavanlaatuisena kysymyksenä, johon vaikuttavat maailmantalouden sekä Euroopan integraation kehityssuunta.

Keskustelu IMF:n reformin kaltaisen päätöksenteon uudistusprosessin käynnistämisestä on alkamassa myös Maailmanpankissa.

Rahoituslaitospolitiikan seurattavuutta parannettava

Suomen ensisijainen viiteryhmä rahoituslaitoksien päätöksenteossa on Pohjoismaiden ja Baltian maiden äänestysryhmä. Virallista EU-koordinaatiota ei Maailmanpankissa ole, joskin Euroopan maat tekevät yhteistyötä Washingtonissa EU:ta laajempaan ryhmänä. IMF:n piirissä EU-koordinaatio on virallisempaa. IMF:ssä Pohjoismaiden ja Baltian maiden vaaliipiiriä pidetään päätöksenteoltaan demokraattisena ja kehitysmaille suotuisana.⁴

Kehityspoliittisen ohjelman mukaan Suomi tukee rahoituslaitosten toimintakyvyn ja tulokellisuuden vahvistamista multilateraalien järjestelmän osana.

Ulkoasiainministeriö antoi Maailmanpankin osalta tarkemman järjestölinjauksen heinäkuussa 2006. Linjaus tunnistaa Maailmanpankin kehittämishaasteiksi PRSP -lähestymistavan kehittämisen, harmonisaation edistämisen, pankin toiminnan painopisteiden määrittelyn sekä kehitysmaiden osallistumisen ja päätösvallan lisäämisen sekä kentällä että Washingtonissa. Linjauksen mukaan Suomen erityispainopisteenä on varmistaa, että Maailmanpankin avustusohjelmat tähtäävät köyhiä tukevan talouskasvun syntymiseen ja ylläpitämiseen.

Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta käsittelee puolivuositain Suomen vaaliipiirin linjaukset ennen järjestöjen kevät- ja syyskokouksia. Maailmanpankin osalta käytännön virkamiestyön ja Suo-

men kannanmuodostuksen vastuu on jaettu valtiovarainministeriön ja ulkoministeriön kesken. Lain mukaan IMF:n toiminta kuuluu Suomen pankin vastuualueelle. Toimijoilla on kaksi vuodesta 2002 toiminutta yhteistä työryhmää, jotka koordinoivat Suomen toimintojen johdonmukaisuutta. Rahoituslaitospolitiikan työnjakoon ei ole odotettavissa muutoksia.

Käsitellessään hallituksen toimenpidekertomusta vuodelta 2001 eduskunnan ulkoasiainvaliokunta esitti, että eduskunta edellyttää valtioneuvoston selvittävän toimintakertomuksensa yhteydessä, miten yhteistyötä kehitysrahoituslaitoksissa käsiteltävien asioiden suhteen voidaan tiivistää sekä kansallisesti että EU:n tasolla. Ulkoasiainvaliokunta ei ole pitänyt hallituksen tähän saakka antamia selvityksiä kansallisen koordinaation parantamisesta riittävinä, eikä siten ole luopunut vuosittain hallitukselle sen toimenpidekertomuksen yhteydessä tehtävästä erilliskysymyksestä.

Kehitysrahoituslaitospolitiikan seurannan haasteellisuuden, sidosryhmien laajemman osallistumisen edistämisen sekä päätöksenteon pohjana olevien poliittisten päätösten aitouden takaamiseksi toimikunta katsoo, että rahoituslaitospolitiikan koordinaatiota valtionhallinnossa tulee kehittää.

Ulkoasiainministeriössä vuonna 2006 laadittu Maailmanpankia koskeva järjestölinjaus tulee päivittää. Sitä tulee syventää keväällä 2007 hallitusohjelman ja tulevan hallituksen mahdollisen kehityspoliittisen ohjelman hengessä. Samalla voidaan haluttaessa tarkastella myös Maailmanpankkiasioden hoitovastuuta valtionhallinnossa sekä tarvittaessa päivittää olemassa olevat ministeriöiden väliset koordinaatiomekanismit.

Velkahelpotusten vaikuttavuutta seurattava

Kehitysmaiden velkojen vähentämisessä on kuluneen vuoden aikana saavutettu merkittävä edistysaskel, kun 19 kehitysmaan velat Maailmanpankille, Kansainväliselle valuuttarahastolle ja Afrikan kehityspankille on mitätöity.

Päätös koskee niitä maita, jotka ovat usean vuoden ajan noudattaneet Maailmanpankin ja Kansainvälisen valuuttarahaston suosittamaa talouspolitiikkaa ja läpäisseet laitosten velkahelpotusohjelman. Päätöksen myötä näiden maiden ulkomaanvelat laskevat kokonaisuudessaan 21–79 prosentilla. On erinomaista, että Suomi on tukenut velkapäästöä ja aloitteen valmisteluissa toistuvasti ottanut kantaa niin sanotun lisäisyysperiaatteen⁵ puolesta.

Köyhien maiden velkakiiri ei kuitenkaan ole ohi. Velkahelpotusaloite koski noin 40 miljardin euron velkoja. Vähiten kehittyneiden maiden velka on kokonaisuudessaan Maailmanpankin

⁴ Ngair Woods & Domenico Lombardi, *Uneven patterns of governance: how developing countries are represented in the IMF, Review of International Political Economy*, August 2006.

⁵ Lisäisyysperiaatteen mukaan rahoituslaitoksien saatavien kompensoinnin ei tule olla pois kehitysyhteistyöhön jo osoitetuista varoista, vaan niiden rahoittamiseksi on osoitettava uusia varoja.

tilastojen mukaan noin 316 miljardia euroa.⁶ Maailmanpankin ja Kansainvälisen valuuttarahaston HIPC -ohjelmaan mukaan päässeiden maiden velkataakka suhteessa bruttokansantuloon on kuitenkin laskenut viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Viime aikoina velkakeskustelussa on puhuttu myös lainanantajien vastuusta. Keskusteluun ovat nousseet velat, joiden syntymisestä lainanantajien on arvioitu olevan osittaisessa vastuussa. Useat päättäjät, mukaan lukien Maailmanpankin pääjohtaja, ovat Irakin ja Nigerian velkahelpotusten yhteydessä todenneet, ettei diktaattoreille myönnettyjä lainoja tule jättää kehitysmaiden kansalaisten maksettavaksi. Norja mitätöi syyskuussa 2006 velkoja jotka olivat syntyneet maan kehitysyhteistyön muodossa annetusta välillisestä tuesta laivanvarustamoteollisuudelle.

Velkahelpotuksia saaneiden maiden uudelleenvelkaantuminen on huolestuttavaa. Taloudellinen kasvu vaatii kuitenkin investointeja, ja velanotto on järkevää talouspolitiikkaa silloin, kun lainatut varat käytetään tuottavasti. Monen kehitysmaan olosuhteet ja instituutiot ovat investointien tuottavuuden kannalta haastavia.

Uudelleenvelkaantumisen hillitsemiseksi Maailmanpankki ja Kansainvälinen valuuttarahasto ottivat keväällä 2005 käyttöön uuden velkakestävyyskehikon (*debt sustainability framework*), joka ohjaa kullekin matalan tulotason maalle myönnetyn kehitysrahoituksen tasoa sekä lahja- ja lainamuotoisen avun suhdetta.

Tulevaa rahoitusta luotaavan kehikon luominen on merkittävä askel köyhimpien maiden velkaantumisen tason seurannassa ja liiallisen velkaantumisen ehkäisemisessä. Käytännössä tulevassa rahoituksessa huomioidaan kunkin maan sijoitus Maailmanpankin CPIA -indeksillä⁷, maan velan suuruus suhteessa bruttokan-

santuotteeseen ja velan sekä velanhoitokulujen määrä suhteessa vientituloihin.

Maille, joiden instituutiot ja politiikka ovat Maailmanpankin silmissä vahvoja, myönnetään lainoja ja vähemmän kehittyneille maille lahjamuotoista apua.

Velkakestävyyskehikon kehittämisessä tulisi pyrkiä lisäämään kehitysmaiden osallistumista. Maailmanpankin ja IMF:n maaliskuussa 2006 teettämän evaluaation mukaan kehitysmaiden viranomaiset olivat mukana velkakestävyysarvion tekemisessä vain muutamissa maissa. Kehikon heikkoutena on pidetty myös sen keskittymistä maksukyvyyn arvioimiseen, kokonaisvaltaisen velkakestävyysarvion kustannuksella. Kehikko ei ota huomioon velanhoitomaksujen suuruutta suhteessa valtion tuloihin ja sen yhteys vuosituhattavoitteisiin on siten heikko.

Vastuuttoman lainanannon ja -oton rajoittamiseksi kansainvälisessä yhteisössä tulisi lisäksi käydä aktiivista keskustelua velkojen sovitteluprosessien parantamisesta. Tilanne, jossa kansainväliset rahoituslaitokset toimivat sekä lainanantajina että velkahelpotusprosessien sovittelijoina saattaa synnyttää ristiriitaisia tilanteita.

2.2. Puheenjohtajuuskauden aloitteita seurattava

Suomi toimi toisen kerran Euroopan unionin puheenjohtajamaana loppuvuoden 2006. Ennakoimattomat tapahtumat ja kriisit eivät estäneet Suomea toteuttamasta puheenjohtajuuskauden ohjelmaansa.

Euroopan unioni on Suomen kehityspoliittisten tavoitteiden edistämisen merkittävin kansainvälinen foorumi. Kehityspoliittisesti

⁶ World Bank World Development Report 2006.

⁷ Country Institutional and Policy Assessment Index.

Kehityspoliittisen toimikunnan suositukset:

1. Suomen tulee tukea rahoituslaitosten toimintakykyä ja keskittymistä alueille, joilla niillä on paras asiantuntemus. Instituutioiden toimintaa ja tutkimusta tulee tehokkaasti hyödyntää Suomen kehityspoliittikan kokonaisuuden ja sen johdonmukaisuuden kehittämisessä.
2. Suomen rahoituslaitospolitiikan tulee tukea kehitysmaiden oikeutta päättää talouspolitiikastaan sekä kansallisen kapasiteetin ja päätöksentekoon osallistumisen edellytysten parantamista.
3. Suomen rahoituslaitospolitiikan koordinaatiota ja läpinäkyvyyttä vastuutahojen kesken tulee parantaa. EU-tasolla tehtävän rahoituslaitospolitiikan vaikuttavuutta tulee tehostaa. Rahoituslaitosten kehityspoliittisesta toiminnasta ja sitä koskevista Suomen linjauksista tulee laatia vuosittainen raportti.
4. Suomen hallituksen tulee aktiivisesti osallistua velkasovittelun kehittämiseen ja tässä yhteydessä käytävään keskusteluun sekä lainanottajien että lainanantajien vastuusta ja toimintatapojen parantamisesta.

Suomen puheenjohtajuuskauden agenda oli pragmaattinen mutta myös suhteellisen kunnianhimoinen. Koska viime vuosina oli tehty useita EU:n kehityspolitiikan kannalta merkittäviä poliittisia linjauksia, huomattavimpana kehityspolitiikan julkilausuma European Consensus, päätettiin Suomen puheenjohtajuuskaudella keskittyä yhteisesti hyväksyttyjen ja Suomen erityisen tärkeiksi kokemien aloitteiden konkreettiseen toimeenpanoon.

Kaksi teemaa nousi Suomen puheenjohtajuuskauden kehityspoliittisessa agendassa yli muiden: kehityspolitiikan johdonmukaisuuden kehittäminen EU:n päätöksenteossa ja ulkosuhteiden hoidossa sekä kaupan ja kehityksen välisten yhteyksien avaaminen. KPT suositti joulukuussa 2004 antamassaan, ensimmäisessä puheenjohtajuuskautta koskevassa lausunnossa, että kehityspoliittinen johdonmukaisuus omaksuttaisiin järjestelmällisesti osaksi EU:n ulkosuhteiden kehittämistä. Tämä tavoite omaksuttiin kiitettävästi osaksi Suomen puheenjohtajuuskauden agenda ja sen edistämiseksi on tehty työtä puheenjohtajuuskauden aikana. Myös toisten asiakohtien osalta puheenjohtajuuden voidaan katsoa onnistuneen viemään eteenpäin useita prosesseja. Hyvien aloitteiden synnyttäminen on kuitenkin vasta ensimmäinen askel: Suomen avauksien arvo tullaan mittaamaan käytännön toimeenpanossa ja vaikuttavuudessa.

Uusia välineitä johdonmukaisuuden edistämiseen

Suomen puheenjohtajuuskaudella yleisten asioiden ja ulkosuhteiden neuvosto (YAUN) hyväksyi lokakuussa kahdet kehityspoliittista johdonmukaisuutta koskevat päätelmät. Ne koskevat kehitysnäkökulman integrointia neuvoston päätöksentekoon sekä kehityspoliittisen johdonmukaisuuden työohjelmaa. Nämä päätelmät pohjasivat neuvoston huhtikuussa antamiin laajoihin päätelmiin koskien kehityspolitiikan johdonmukaisuuden edistämistä.

Neuvoston työskentelyn osalta Suomea seuraavien EU -puheenjohtajamaiden toivotaan kiinnittävän entistä selvemmin huomiota kysymyksiin, joiden käsittelyssä kehitysnäkökulman huomioonottaminen tulee jo valmisteluvaiheessa varmistaa. Neuvoston ja puheenjohtajan käytössä on komission johdolla laadittu päivitetty työohjelma, jossa käydään läpi 12 toimialaa, jotka komission toukokuun 2005 kehityspoliittista johdonmukaisuutta koskevissa päätelmissä tunnistettiin erityisen merkittäviksi.

Työohjelman tavoitteena on parantaa priorisointia johdonmukaisuustyössä, lisätä tarvittavia toimia sekä täsmentää eri toimijoiden rooleja. Koska kehityspoliittisen johdonmukaisuuden edistäminen neuvoston työskentelyssä on näin ollen jäänyt tulevien puheenjohtajien harkintaan, on Suomen yhdessä muiden kehityspolitiikan johdonmukaisuutta aktiivisesti ajaneiden maiden kanssa huolehdittava siitä, että näin tullaan myös tekemään.

Vuonna 2007 komissio ja jäsenmaat tulevat laatimaan historiansa ensimmäisen raportin kehityspoliittisen johdonmukai-

suuden edistämisestä EU-instituutioissa sekä jäsenmaissa. Raportin laadinta tulee nähdä prosessin aloituspisteinä ja itse raportin laadullisen sisällön sekä fokuksen kehittäminen jatkuvana prosessina.

Jo huhtikuun 2006 päätelmissä sitouduttiin kehittämään neuvoston työskentelytapoja integroimalla kehitysnäkökulma paremmin eri politiikan aloja koskevien päätösten valmisteluun, sekä tuotiin esiin komission toimintatapojen kehittämisen tarve. Kehityspoliittisen johdonmukaisuuden omaksuminen osaksi EU-instituutioiden toimintatapoja on käytännössä kuitenkin haastavaa, niin komission kuin neuvostonkin työskentelyssä.

Kauppa on yksi kehityspoliittisen johdonmukaisuuden edistämisen tärkeimpiä toimialoja. Suomi järjesti puheenjohtajuuskaudellaan ensimmäisen kauppa- ja kehitysministerien yhteistapaamisen. Tapaamisessa käsiteltiin WTO:n Dohan neuvottelukierroksen yhteydessä syntynyttä aloitetta kauppaa tukevasta avusta (Aid for Trade) ja sovittiin sitoumusten toimeenpanosta ja EU:n yhteisen strategian valmistelusta vuonna 2007.

Vaikka aloitteen toimeenpanossa tullaan etenemään huolimatta WTO:n Dohan kauppaneuvottelujen edistymisen aikataulusta, on kauppa- ja kehityspolitiikan johdonmukaisuuden sekä aloitteen vaikuttavuuden kannalta ensiarvoisen tärkeää, että Suomi osana EU:ta panostaa voimakkaasti neuvottelukierroksen käynnistämiseksi uudelleen.

EU-tasolla otetut kehitysaskeleet sisältävät apuvälineitä myös kansallisen johdonmukaisuustyön eteenpäin viemiselle. Suomen kantojen valmistelu- ja koordinaatiomekanismia ministeriöiden sisällä ja välillä tulee uusien työskentelyvälineiden myötä arvioida kehityspoliittisen johdonmukaisuuden näkökulmasta ja yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa lisätä. Suomen tulee panostaa merkittävästi EU:n johdonmukaisuusraportin kansallisen osan laadintaan, ja hyödyntää sitä laajemmin kansallisen työskentelyn seurantavälineenä. Suomella on aloitteentekijänä velvoite hyvien kansallisten käytäntöjen esimerkin näyttämisestä koko unionin tasolla.

Koordinaatiota vietävä eteenpäin monenvälisillä foorumeilla

EU-koordinaatio toimii kansainvälisillä foorumeilla vaihtelevasti. Koordinaatio on Unionin laajenemisen myötä muuttumassa yhä haasteellisemmaksi. Hyvin toimiva koordinaatio on ennakkoedellytys EU:n kansainvälisen vaikutusvallan ja globaalin roolin ylläpitämiselle.

***Olemme nyt määritelleet
EU:n kehityspolitiikalle
yhteiset tavoitteet.
Tavoitteiden saavuttaminen
edellyttää kaikkien
toimijoiden yhteistyötä.***

*EU:n Kehitysyhteistyöstä ja
humanitaarisesta avusta vastaava
komissaari Louis Michel*

Suomen aloitteesta EU:n YK-työryhmä käynnisti prosessin, jossa edistetään EU:n koordinaatiota ja EU:n näkyvyyttä YK-järjestelmässä. Konkreettisena edistysaskeleena on jo sovittu turvallisuusneuvoston EU-koordinaation tiivistämisestä.

Suomen aktiivisuuden ansiosta EU:n kantojen johdonmukaisuutta kehitetään myös YK:n rahastojen ja ohjelmien osalta. Neuvoston sihteeristön ja komission kanssa on sovittu myös käytännön toimista, joiden avulla kaupungeissa, joissa ei ole neuvoston pysyvää läsnäoloa, lisätään yhteisen YK-politiikan jatkuvuutta. EU:n ulkoisen toiminnan kehittämistä kansainvälisissä järjestöissä päätettiin jatkaa Saksan ja Portugalin puheenjohtajuuskausilla.

Maailmanpankissa virallista EU-koordinaatiota ei ole, joskin Suomi on ollut aloitteellinen EU:ta laajemman Eurooppa-koordinaation kehittämisessä. IMF:ssä EU-koordinaatio on virallisempaa.

EU:n kehitysrahoitus toteutuu itsenäisenä

Yksi puheenjohtajuuskauden näkymättömiä voimainponnistuksia on ollut EU:n 2007–2013 rahoituskehysten ja siinä erityisesti kehitysyhteistyön rahoitusinstrumentin (DCI) loppuun saattaminen. Euroopan parlamentin aktiivisuuden tähden suunnitelmat yhteisestä kehitysyhteistyön ja taloudellisen yhteistyön instrumentista eivät toteutuneet, ja kehitysyhteistyölle on nyt itsenäinen rahoitusinstrumentti. Kehitysrahoitusinstrumentin ohjelmien yksityiskohdat kirjataan vasta vuoden 2007 puolella, mikä valitettavasti tulee viivästyttämään ohjelmien käytännön toteutusta. Ohjelmien sisältöjen tulee noudattaa köyhyyden vähentämiseen tähtäviä tavoitteita.

Suomi suuntaa kehitysyhteistyömäärärahoistaan noin 20 prosenttia EU:n kautta. EU:n kehitysyhteistyön vaikuttavuuden, läpinäkyvyyden ja työnjaon edistäminen tulisi nostaa selkeämmin Suomen prioriteetiksi.

Järjestöt mukana johdonmukaisuuden edistämisessä

Eurooppalaiset kansalaisjärjestöt ovat jo pitkään olleet aktiivisia puheenjohtajamaiden ohjelmien kommentoijia ja rinnakkaisoh-

jelmien toteuttajia. Kansalaisyhteiskunnan kasvava kiinnostus myös politiikan johdonmukaisuuskysymysten seuraamiseen on erittäin tervetullutta.

Suomalaisten kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistys Kehys ry järjesti yhdessä CONCORD:n, Suomen ulkoministeriön, KPT:n ja komission kanssa 2.-3. lokakuuta konferenssin Euroopan politiikan johdonmukaisuudesta.

Lopullisissa suosituksissaan konferenssi korosti, että EU:n panos vuosituhattavoitteiden saavuttamiseksi toteutuu vain, jos sekä EU:n että kansallisen tason politiikat tukevat ja edistävät köyhyyden vastaista taistelua.

Konferenssi vetosi päättäjiin, jotta kehityspoliittinen johdonmukaisuus saataisiin vietyä konkreettisten toimien tasolle kaikilla päätöksenteon asteilla ja aloilla. Erityishuomiota haluttiin kiinnittää kehitysmaiden todellisiin toiveisiin koskien kehityspoliittikan johdonmukaisuutta. Johdonmukaisuuden haasteiksi tunnistettiin poliitikkojen tilivelvollisuuden tunnustaminen sekä päätöksenteon läpinäkyvyyden lisääminen EU-elimissä, minkä tärkeä osa on säännöllinen raportointi.

EU johdonmukaisuuden avainfoorumiksi

Suomen EU-puheenjohtajuuskausi on nostanut Suomen yhdeksi kehityspoliittisen johdonmukaisuuden edistämiseen sitoutuneista maista. Tämä tunnustus tuo muassaan myös velvollisuuden niin oman päätöksenteon kuin EU-tason toiminnan kehittämiseenkin.

Suomen on EU-tasolla varattava kehityskysymysten seurantaan ja kehityspoliittisen johdonmukaisuuden aloitteiden edistämiseen riittävät voimavarat ja resurssit. Suomen tulee toimia aktiivisesti sen puolesta, että EU työskentelee johdonmukaisuutta edistävällä tavalla myös monenvälisissä yhteyksissä ja edistää YK:n vuosituhattavoitteiden integroimista myös EU:n tutkimuksen ja kehityksen puiteohjelman läpileikkaavaksi teemaksi.

Kehityspoliittisen toimikunnan suositukset:

1. Suomen puheenjohtajuuskaudella käynnistettyjen, kehityspoliittista johdonmukaisuutta edistävien aloitteiden seurantaan ja eteenpäin viemiseen on varattava riittävästi voimavaroja.
2. Suomen tulee korostaa EU-tason työskentelyä merkittävänä kehityspoliittisen johdonmukaisuuden toimintakenttänä. Suomen tulee valita EU:n kahdestatoista johdonmukaisuuden edistämisen sektorista muutama, joilla johdonmukaisuutta halutaan erityisesti edistää.

2.3. Maatalous luo edellytyksiä kestäväan kehitykseen

Maatalous on kehitysmaissa avain hyvinvointiin: riittävään ruokaan, terveyteen, toimeentuloon ja köyhyyden vähentämiseen. YK:n vuosittain asetettujen tavoitteiden saavuttaminen, mukaan lukien äärimmäisestä köyhyydestä ja nälästä kärsivien ihmisten osuuden puolittaminen vuoteen 2015 mennessä, on mahdotonta ilman köyhyyden vähentämistä tukevaa maatalouspolitiikkaa. Maatalouden omavaraisuuden ja ruokaturvan parantaminen ovat köyhyyden vähentämisen kannalta ensisijaisia tavoitteita.

YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO:n mukaan maataloudesta saa elantonsa 2,5 miljardia ihmistä ja 70 % kehitysmaiden haavoittuvimmista ihmisryhmistä. Maailman maanviljelijöistä 96 prosenttia asuu kehitysmaissa. Valtaosa heistä on naisia. Kehitysmaiden maanviljelijöistä suurin osa elää omavaraisuudessa. Kehittymättömät paikalliset markkinat, alhainen tuottavuus, heikko infrastruktuuri, tuotantoresurssien vähyys, lisääntyvä ilmastollinen epävakaus ja väestömäärien kasvu, epäselvät maaomistajuuolosuhteet sekä lisääntyvä ulkomaisen tuotannon kilpailu tekevät kehitysmaiden maanviljelijän arjesta hyvin haasteellista. Useiden köyhien kehitysmaiden maatalouspolitiikka ei ole onnistunut takaamaan ruoantuotannon omavaraisuutta.

Maataloustuotanto on erityisesti peruselintarvikkeiden osalta suuntautunut kaikkialla maailmassa pääasiassa kotimaiseen kulutukseen, ja maataloustuotteiden osuus kansainvälisestä kaupasta on jatkuvasti alentunut. Nykyisin osuus tavarakaupasta on noin seitsemän prosenttia. Suomen tulee tukea paikallisen maataloustuotannon kehittämistä kehitysmaissa. Teollisuusmaiden vientikilpailun eri tukimuodot, esimerkiksi elintarvikeavun käyttäminen vientitukena, kauppaa vääristävät vientiluotot ja vientimonopolit sekä budjetista maksettavat vientituet, voivat johtaa maataloustuotteiden polkumyyntiin kehitysmaissa. Suomen tulee edistää päätöstä kaikkien vientituen muotojen lopettamisesta yhdenaikaisesti osana WTO:n maataloussopimusta.

Köyhille maille maataloustuotteiden vienti on kokonaiskaupan osuuden pienuudesta huolimatta tärkeä; maatalous on usean kehitysmaan suurin tuotannonala. Alhaisen tuottavuuden ja kehittymättömien markkinointikanavien vuoksi köyhillä maille ei ole kuitenkaan paljoa vietävää eikä kilpailukykyä kansainvälisillä markkinoilla. Ruoan tuotanto tähtää pääasiassa paikallisille ja alueellisille markkinoille.

WTO-neuvotteluissa keskeiseksi kysymykseksi on noussut köyhimpien kehitysmaiden tuotteiden pääsy teollisuusmaiden ja nopeasti teollistuvien kehitysmaiden markkinoille. Suomessa tulisi käydä aktiivisempaa keskustelua suomalaisten tuottajien, kuluttajien sekä kehitysmaiden tarpeiden yhteensovittamisesta.

Maatalous voi ratkaisevasti edistää köyhyyden vähentämistä. Rahoittajat voivat tukea tätä investoimalla maatalouden kehitykseen köyhissä kehitysmaissa esimerkiksi tukemalla ruokaturvaan keskittyvän maatalouspolitiikan kehittämistä, naisten aseman vahvistamista, kestäviä maanviljelysmenetelmiä, soveltuvan kestävä teknologian siirtoa sekä tuottajajärjestöjen järjestäytymistä. Maatalouden kehittämistavoitteiden sisällyttämisestä kehitysmaiden kansallisiin köyhydenvähentämishjelmiin tulee myös huolehtia.

Maa- ja metsätaloudella on kehitysmaissa ratkaiseva asema kun ajatellaan maaperän eroosiota, vesivarojen riittävyyttä, metsien säilymistä ja sitä kautta globaalia ilmastomuutosta. Suomen tulee tukea kestävä ja laajan maatalouden tavoiteagendan sisällyttämistä kehitysyhteistyön kumppanimaidensa köyhyyden vähentämishjelmiin, joiden yhtenä keskeisenä tavoitteena on ruoantuotannon omavaraisuuden ja ruokaturvan parantaminen.

Maatalouspolitiikkaan globaali näkökulma

Tuotannon ja kaupan maailmanlaajuistuminen vaikuttaa yhä enemmän myös maatalouden ja maaseudun kehitykseen. Koska köyhien maiden taloudessa maataloudella on keskeinen rooli, ajatellaan köyhien maiden ja teollisuusmaiden maatalouspoliittisten etujen olevan lähtökohtaisesti vastakkaiset. Kehittyneiden maiden

maataloustuotteiden kilpailukyky on usein ylivoimainen kehitysmaiden omaan tuotantoon verrattuna.

Suomen näkökulmasta tämä ei kuitenkaan päde useimpiin köyhiin maihin nähden. Pienenä pohjoisena maana, jossa maanviljely on perheviljelykeskeistä, eivät vastakkainasettelut etelän tuottajien etuihin ole jyrkkiä. Useimmat suomalaisista maataloustuotteista eivät eurooppalaisten tuotteiden tavoin kilpaile köyhimpien kehitysmaiden maataloustuotteiden kanssa. Suuren, teollista maataloutta harjoittavien kehitysmaiden suhteen tilanne on kuitenkin toinen. Näiden maiden maatalous kilpailee voimakkaasti sekä köyhien kehitysmaiden että teollisuusmaiden maatalouden kanssa.

Suomen maatalouspolitiikan lähtökohtana on ollut itsenäisten valtioiden oikeus ja velvollisuus huolehtia kansalaistensa elintarvikkeiden saatavuudesta ja niiden turvallisuudesta. Vuoden 2005 vuosilausunnossaan toimikunta painotti, että kestäviin tuotantotapoihin perustuva ruokaturva on kehitys- ja ihmisoi-
keuskysymyksenä tuotava myös kauppapolitiikan keskiöön.

Tästä syystä myös kehitysmailla on oikeus omaan maatalous- ja elintarvikkepolitiikkaan. Kauppapolitiikalla on oleellinen merkitys maatalouspolitiikan toimeenpanossa, ja siinä kehitysmaat tarvitsevatkin erityiskohtelua. Tämän periaatteen ulottaminen koskemaan köyhimpiä kehitysmaita tarkoittaa sitä, että Suomen tulee kansainvälisessä politiikassa puolustaa näiden maiden poliittista liikkumatilaa tehdä maalleen suotuisimpia poliittisia päätöksiä.

Globaali näkökulma pitää ottaa nykyistä paremmin huomioon Suomen maatalouspolitiikassa. Kehitysmaiden maatalouden haasteiden ymmärtäminen ja kehityspoliittisen johdonmukaisuuden huomioiminen sekä ristiriitaisuuksien avaaminen ovat edellytyksiä kokonaisvaltaiselle analyysille, uusien toimintamallollisuuksien löytämiselle sekä myös Suomen maatalouden toimintaedellytysten turvaamiselle.

Suomen maatalouspolitiikka on osa EU:n maatalouspolitiikkaa. EU:n maatalouspolitiikkaa on viime vuosina uudistettu merkittävästi ja uudistukset jatkuvat edelleen. EU:n maatalouspolitiikka heijastelee useimmiten suurten jäsenmaiden intressejä ja kehityspoliittisten näkökulmien johdonmukainen huomioiminen on haastavaa.

Globaalin maatalouspolitiikan suurin ajankohtainen haaste on maailman kauppajärjestö WTO:n Dohan neuvottelukierroksen pysähtyminen. Neuvottelun pysähtymisen syynä olivat muun muassa maatalouteen liittyvät kysymykset. Myös tästä syystä EU:n tulee jatkaa voimakkaita pyrkimyksiään neuvottelukierroksen käynnistämiseksi uudelleen. Kehitysmaiden näkökulmasta kaupan vapautumisen pääpainon siirtymistä monenvälisistä alueellisiin ja kahdenvälisiin sopimusmalleihin voidaan pitää huonona vaihtoehtona.

Kestävä kehitys kaipaa kohdentamista

Kestävän kehityksen politiikkaa on kansainvälisellä tasolla tehty miltei kahdenkymmenen vuoden ajan, ja se kytkeytyy läpileikkaavana teemana useisiin hallituksen linjauksiin, selontekoihin ja ohjelmiin.

Hallituksen keväällä 2006 hyväksymä Kestävän kehityksen kansallinen strategia osoitti, miten haasteellista on yhdistää globaalit haasteet kansallisiin toimenpiteisiin Suomessa, EU:ssa, muiden teollisuusmaiden ja kehitysmaiden kanssa sekä monenkeskisillä foorumeilla. Strategian lähtökohta on kestävään kehitykseen vaikuttavat globaalit haasteet, joista viime aikoina eniten keskustelussa on ollut ilmastonmuutos. Kestävän kehityksen strategian kaltaiset poikkihallinnolliset linjaukset tulisi nähdä ennen kaikkea vaikuttamisstrategioina. Linjausten lisäarvo syntyy pitkälle niiden kytköksestä käytännön toimenpiteisiin.

Kehityspoliittisen toimikunnan suositukset:

1. Suomen on tuettava erityisesti köyhimpien kehitysmaiden pyrkimyksiä kehittää omaa elintarviketuotantoaan ja ruokaturvaansa sekä niiden edistämiseen tarvittavaa tietotaitoa ja puolustettava näiden maiden poliittista liikkumatilaa.
2. Suomen tuleviin maatalouden ja maatalouspolitiikan linjauksiin tulee selkeämmin sisällyttää analyysi maailmanlaajuisesta toimintakentästä ja maatalouden merkityksestä kestävässä kehityksessä.
3. Suomen tulee edistää päätöstä kaikkien vientituen muotojen lopettamisesta yhdenaikaisesti osana WTO:n maataloussopimusta.

3.

Uudistuva kehitysyhteistyö vaatii rohkeita valintoja

Istuvan hallituksen kehityspoliittisen ohjelman kaudella kehitysyhteistyö on muuttunut merkittävästi. Avunantomuotojen muutos yksittäisistä hankkeista kansallisten rakenteiden tukemiseen, harmonisaatioagendan eteneminen, uusien kehitysyhteistyön toimijoiden nousu sekä hyvän hallinnon agendan nouseminen uudeksi perusparadigmaksi ovat vaikuttaneet merkittävästi tähän muutokseen. Muutosten taustalla on myös vaikuttanut kansainvälisen yhteisön halu tukea kehitysmaiden vastuunottoa kehityksen suunnan määrittelijöinä ja vaikuttavuuden korostamista kehitysyhteistyön laadun ensisijaisena mittarina.

Sektori- ja budjettituki, jotka ovat uusia tuen muotoja, edellyttävät avunantajamailta uudenlaista panosta tuen käytön seurannassa ja kehitysmaiden kapasiteetin kehittämiseen. Kehityskaat ovat yhä suuremmassa määrin ottaneet johtavan roolin harmonisaatioprosesseissa. Kunkin avunantajan panos tulee pohjautumaan yhä enemmän kehitysmaiden toiveisiin ja niiden näemyksiin kunkin avunantajan erityisosaamisesta.

Valtiollisten toimijoiden rinnalle kehitysyhteistyön kentälle on noussut merkitykseltään muuttuneita sekä aivan uusia toimijoi-

ta. Kansalaisyhteiskunnat, paikalliset hallintoelimet ja yksityinen sektori ovat yhä vaikutusvaltaisempia kehitysyhteistyön toimijoita. Etelän ja pohjoisen kansalaisyhteiskuntien vaikutusvallan lisääntyminen kehitysyhteistyössä ja yleensä globaalissa politiikassa vaatii avunantajamailta sekä Euroopan unionilta tiivistävää vuorovaikutusta kansalaisyhteiskuntien kanssa.

Monenkeskisen kehitysyhteistyön rooli elää muutoksen aikaa. Rahoituslaitosten korostunut rooli kehityspolitiikan arkkitehtina vaatii kasvavaa panostusta rahoituslaitospolitiikan hoitoon. Kansainvälinen tuki ja paine YK:n uudistusprosessien etenemiselle taas on erityisen tärkeää, jotta YK:ssa sovitut kehitystavoitteet saataisiin toteutettua käytännössä. Tukea tarvitaan myös sille, että YK-järjestöt pysyisivät tiiviinä osana kehitysyhteistyön muutostrendejä ja avunantajat jatkaisivat tukeaan järjestön toiminnalle.

Suomen on linjattava, miten se vastaa muuttuneen toimintaympäristön haasteisiin. Tämä edellyttää nykyistä selkeämpiä ja rohkeampia valintoja myös kehitysyhteistyön sisällön ja paljon puhutun suomalaisen lisäarvon määrittelyssä.

3.1. Kumppanuutta rakennettava joustavasti

Kehityspoliittisen ohjelman merkittävimpiä tavoitteita oli kehitysyhteistyön keskittäminen. Yhteistyö oli tarkoitus suunnata harvempiin maihin, harvemmille sektoreille ja kaikkein köyhimmille maille.

Keskittämistavoitteiden saavuttamisessa on onnistuttu vain osittain. Avun painottaminen Suomen kehitysyhteistyön kahdeksalle kumppanimaalle ei ole edennyt suunnitelmien mukaan. Suomen kumppanimaissa oli tavoitteena saavuttaa maksatuksissa 10 miljoonan euron vuositaso, mikä saavutettiin vain Mosambikin, Tansanian ja Vietnamin osalta. Lisäksi Etelä-Afrikassa, jota ei ole valittu pääkumppanuusmaiksi, on tuen määrä kehityspoliittisen ohjelman kaudella ylittänyt 10 miljoonan euron vuositason. Myös Afganistanin saama tuki on ollut erittäin merkittävää ja ylittänyt viiden muun pääkumppanimaan saaman tuen määrän.

Kehitysyhteistyön keskittämisen yhä edetessä tulee avun määrää pääkumppanuusmaissa edelleen kasvattaa. Tilanteen niin salliessa tulee kasvuvauhdissa pyrkiä huomattavasti nykyistä rivakampaan tahtiin.

Yhteistyön kasvattamista pääyhteistyömaissa tulee ohjata kehityspoliittisin perustein, eli pohjautuen kehityspoliittisessa ohjelmassa linjattuihin periaatteisiin. Valtiovarainministeriön ulkoministeriötä varovaisempi suhtautuminen erityisesti budjettituen kasvattamiseen ei ole ollut kytköksissä ensisijaisesti kehityspoliittisiin päätöksentekoperusteisiin.

Avun keskittämisen verkkaiseen etenemiseen kehityspoliittisen ohjelman kaudella ovat vaikuttaneet pääkumppanuusmaissa tapahtuneet toimintaympäristön muutokset, kuten Etiopian

Taulukko 1. Maksatukset pääkumppanimaihin, Etelä-Afrikkaan ja Afganistaniin 2004–2005

Maa	2004	2005
Mosambik	19,7 MEUR	18,9 MEUR
Tansania	9,7 MEUR	11,3 MEUR
Vietnam	9,0 MEUR	12,9 MEUR
Etelä-Afrikka	7,9 MEUR	10,4 MEUR
Afganistan	7,1 MEUR	8,2 MEUR
Nicaragua	5,7 MEUR	7,5 MEUR
Etiopia	4,4 MEUR	5,5 MEUR
Sambia	4,2 MEUR	6,3 MEUR
Nepal	3,8 MEUR	5,6 MEUR
Kenia	3,1 MEUR	3,1 MEUR

Ulkoasiainministeriö, Suomen kehitysyhteistyö 2004 ja 2005.

ihmisoikeus- ja demokratiatilanteen heikkeneminen sekä Nepalin sisällissota ja kuninkaan vallankaappaus. On kuitenkin tunnettava, että kehitysmaiden tilanteiden odottamattomakin muutokset ovat luonnollinen osa kehitysyhteistyötä.

Kehityspoliittisen ohjelman tavoitteet 10 miljoonan euron tuen tasosta pääyhteistyömaille ja tuen keskittämisestä enintään kolmelle sektorille ovat antaneet teknisiä hallintovälineitä keskittämiseksi, mutta vain vähän tilaa reagoida muuttuneisiin olosuhteisiin. Mekaanisten tavoitteiden asettamista tulee arvioida tästä näkökulmasta, eivätkä ne saa vähentää mahdollisuutta reagoida muuttuviin tilanteisiin tai johtaa epäolennaisiin keskusteluihin esimerkiksi toimintasektorien määritelmästä.

Yksi tärkeimmistä kehitysyhteistyön joustoa luovista mekanismeista on ollut edustustojen käytössä olevan paikallisen yhteistyön määräraha PYM. Kehityspoliittisen ohjelman mukaan määrärähdä voidaan tukea monenlaisia kansalaisyhteiskunnan toimijoita, ja se voi toimia kahdenvälisellä ohjelmalla tukevana ja täydentävänä instrumenttina. PYM:n rooli nimenomaan joustojen tarjoajana on korostunut ja siihen suunnatut määrärahat ovat kasvaneet selvästi.⁸ Määrärahojen käytön suunnitelmallisuudessa ja hallinnoinnin laadussa on ilmennyt huomattavia maakoh-
taisia eroja.

Paikallisen yhteistyön määräraha ei yksin riitä luomaan tarvittavia joustoja kehitysyhteistyön toimeenpanoon, vaan myös muiden apumuotojen mahdollistamia joustoja tulee arvioida uudelleen. Suomen on tunnistettava myös poliittisten ohjelmien tasolla yhteistyömaiden yhteiskunnalliset ja poliittiset riskitekijät, jotka voivat johtaa tilanteisiin, joissa yhteistyö maiden kanssa väistämättä muuttuu. Kunkin yhteistyömaan riskit tulee analysoida ja toimintavaihtoehdot haastavissa tilanteissa tulee pohdita etukäteen. Suomella tulee olla joustava mutta periaatteellinen näkemys siitä, millaisten periaatteiden mukaisesti ja minkälaisin vaihtoehtoisin keinoin kumppanimaan tukemista voidaan jatkaa jos valtiollisen kehitysyhteistyön toteuttaminen muuttuu vaikeaksi tai mahdottomaksi.

Kumppanuuden ja Suomen läsnäolon rakentaminen kehitysyhteistyön pääkumppanimaissa tulee nähdä myös yksin rahamääräistä panostusta laajempaan kysymyksenä. Kumppanimaiden suurlähetystöille tulee ohjata riittävästi resursseja, jotta niillä on mahdollisuus tehostaa yhteistyötään niin maatason kansainvälisen yhteisön kuin paikallisten toimijoiden, kuten poliittisten päättäjien ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Suomen läsnäolon painottamista kumppanuusmaissa tulee korostaa myös nimittämällä kaikkien lähetystöjen johtoon suurlähettiläitä.⁹ Resurssien lisääminen pääyhteistyömaissa on tärkeää myös Suomen kehityspoliittikan johdonmukaisuuden maatason analysoimisen kannalta.

⁸ 2000–2006 vuosittaiset PYM -määrärahat kasvoivat 3,3 miljoonasta eurosta 20,8 miljoonaan euroon.

⁹ Nepalin ja Sambian suurlähetystöjä johtavat tällä hetkellä asiainhoitajat.

Budjettituki vaatii hallittua riskinottoa

Budjettituella rahoitetaan kehitysmaiden köyhydenvähentämistrategioiden (PRSP) toimeenpanoa. Budjettitukea kannattavat ensisijaisena tukimuotona niin suurimmat avunantajat kuin suurin osa avun vastaanottajamaistakin. Maaliskuussa 2005 *Paris Declaration on Aid Effectiveness* -julistuksen allekirjoittaneet maat sitoutuivat vuoteen 2010 mennessä suuntaamaan pääosan kehitysyhteistyöstään kehitysmaiden valtion budjettien kautta.

Budjettituen on yleisesti tulkittu lisäävän omistajuutta, vahvistavan vastaanottajamaan omia hallintorakenteita, parlamentarisminia, harmonisaatiota mutta myös avunantajien poliittista vaikutusvaltaa. Budjettituella on saatu aikaan hyviä tuloksia hyvin erilaisissa toimintaympäristöissä.¹⁰ Suomen valtiontalouden tarkastusviraston, Euroopan tilintarkastustuomioistuimen sekä Iso-Britannian valtiollisen tilintarkastajien tuore yhteisarviointi budjettituen käytöstä Tansaniassa esittää myönteisiä tuloksia budjettituen toimivuudesta.¹¹

Budjettituen käyttöön liittyy merkittäviä haasteita. Se lisää vastaanottajamaan keskushallinnon ja erityisesti valtiovarainministeriön merkitystä kehitysyhteistyössä. On tärkeää, että budjettituen lisääntyessä myös paikallishallinnon, kansalaisyhteiskunnan ja muun valtionhallinnon tukeminen säilyy osana kehitysyhteistyötä.

Korruption riskit ovat herättäneet runsaasti keskustelua budjettituen yhteydessä. On kuitenkin huomattava, että budjettitukeen liittyy kiinteästi tehostunut varojen käytön valvonta ja kehitysmaiden hallintorakenteiden kehittäminen. Kehityspoliittisen ohjelman mukaan budjettituen edellytyksenä on yhteistyöhallituksen budjettiprosessin avoimuus ja riittävä taloushallinnon kapasiteetti. Budjettitukeen siirtymiseen liittyy aina tapauskohtainen arvio kehitysmaan taloushallinnon kapasiteetista ja hyväksyttävistä riskeistä.

Suomi on kasvattanut budjettitukeaan maltillisesti ja kehityspoliittinen toimikunta on suurelta osin kannattanut valittua linjaa. Budjettitukea ja sen laajuutta on joka maan kohdalla harkittava tarkoin. Suomen on pohdittava entistä tarkemmin millainen apusekoitus (policy mix) on sovelias kullekin yhteistyömaalle ja millainen rooli budjettituella on yhteistyössä kunkin maan kanssa. Paikallisen yhteistyön määrärahan kehittäminen osana ohjelmayhteistyötä tulee sisältyä tähän keskusteluun.

Yksi budjettituen tavoitteista on ollut poliittisen dialogin lisääminen ja vakiinnuttaminen. Budjettituki on antanut avunantajille myös tehokkaan poliittisen vaikuttamisen välineen. On jopa esitetty epäilyjä siitä, että budjettituki tulisi menettämään suosiotaan kehitysmaiden keskuudesta sen mahdollistaman reaktionopeu-

den takia avunantajien puolelta. Ensimmäiset tapaukset, jossa avunantajayhteisö on päättänyt merkittävästi leikkaamaan budjettitukea, ovat osoittaneet kuinka erilaisista lähtökohdista avunantajat tulevat, ja kuinka huonosti varautunut avunantajayhteisö osin on näihin tilanteisiin ja niiden seuraamuksiin.

Suomen tulee olla aktiivisesti mukana keskustelemassa kansainvälisessä yhteisössä siitä, miten budjettitukea käytetään poliittisen vaikuttamisen välineenä epävakaisissa tilanteissa. On tärkeää, että budjettitukeen liittyvät päätökset ovat myös tällöin huolellisen analyysin tulos ja että mahdollisia riskitilanteita on pyritty kartoittamaan ennakolta. Suomessa tulee olla näkemys budjettituella vaihtoehtoisista tukimuodoista, esimerkkinä mainittakoon Etiopiassa käytössä oleva alueellinen budjettituki.

Harmonisaation haasteet kovenevat

Kehitysmaat ovat yhä useammin ottaneet johtavan roolin Pariisin harmonisaatiojulistuksen toimeenpanon edistämisessä. Harmonisaatio on edennyt useissa maissa, ja saanut yhä leimallisin piirteitä oman toimintaympäristönsä ja toimijoidensa tarpeista.

Haasteiksi harmonisaation edistämiseksi on tunnistettu muun muassa avunantajayhteisön jäsenten erilaiset mandaatit, jotka ovat vaikeuttaneet tavoitteena ollutta yhdellä suulla puhumista. Esimerkiksi YK-järjestöjen on mahdotonta tehdä poliittisia kannanottoja kehitysmaiden poliittisista tilanteista. EU:n parissa tehtyjä harmonisaatioaloitteita on kritisoitu päällekkäisyyksistä suhteessa käynnissä oleviin prosesseihin. EU:n piirissä harmonisaation on kuitenkin todettu olevan arvo sinänsä. Suomen toiminnan lähtökohtana tulee olla harmonisaation aktiivinen tukeminen ja siihen osallistuminen kaikissa kehitysyhteistyön kumppanimaissaan.

Jokaisen yhteistyömaan kohdalla on pohdittava entistä syvällisemmin millaiseen yhteistyöhön Suomi keskittyy. Kehitysmaiden toiveet yhteistyöstä Suomen kanssa saattavat kohdistua eri sektoreille, kuin mitkä olisivat Suomen näkökulmasta toivottavimpia. Kysymystä siitä, kuinka pitkälle Suomi on valmis menemään kumppanimaidensa omistajuuden kunnioittamisessa, tulee avoimesti käsitellä tulevassa kehityspoliittisessa linjauksessa. Tällöin on käsiteltävä myös kysymystä siitä, jos ja miten Suomi tulee jatkamaan toimintaansa sellaisilla perinteisillä yhteistyösektoreilla, joilla kehitysmaat eivät näe Suomen toiminnalla olevan lisäarvoa.

Oman haasteensa harmonisaation edistämiseksi tuo myös kehitysyhteistyön toimijoiden jatkuvasti monipuolistunut ja muuttu-

***Budjettituki tarjoaa
kehitykselle
mahdollisuuden aitoon
omistajuuteen omasta
kehityksestään***

*John Cheyo,
Tansanian parlamentin
valtiovarainvaliokunnan pj*

¹⁰ OECD Evaluation of General Budget Support May 2006.

¹¹ HOAP Review of PRBS, Tanzania June 2006.

va joukko. Kiinan merkitys avunantajana on kasvanut Afrikassa, jossa se on myös merkittävä taloudellinen toimija. Kiinan aktiivisuuden kasvun seurauksia perinteiselle, tiukasti ihmisoikeuksi- en ja hyvän hallinnon ehdollisuuksiin kiinnitetylle kehitysyhteis- työlle on vielä vaikeaa arvioida.

Valtiollisten toimijoiden lisäksi kansalaisyhteiskunnat, paikalliset hallintoelimet ja yksityissektori ovat yhä merkittävämpiä kehi- tussyhteistyön toimijoita. Suomen tulee tulevassa kehityspoliitti- sessa ohjelmassaan käsitellä uusia kumppanuuksia entistä syvä- lisemmin ja linjata selkeästi, millaiset periaatteet ohjaavat Suo- men tukea vahvistuneille, uusille kehitysyhteistyön ja kehityspo- liitiikan toimijoille.

Ennakoitava määrärahakasvu oleellinen laatuksymys

Pitkäjänteisen kehitysyhteistyön edellytys on riittävä ja turvat- tu rahoitus. Suomi on asettanut tavoitteekseen kehitysyhteis- työn määrärahojen nostamisen 0,7 prosenttiin bruttokansan- tulostaan vuonna 2010. Tavoite on vahvistettu Euroopan unio- nissa, hallitusohjelmassa ja kehityspoliittisessa ohjelmassa. Vuo- den 2007 tulo- ja menoarviossa hallitus arvioi kehitysyhteistyön määrärahojen tasoksi 0,43 prosenttia.

Kehitysmaiden näkökulmasta avun ennakoitavuus on yksi mer- kittävimpiä kehitysyhteistyön laadun ongelmakohtia. Kestävä taloussuunnittelu on kehitysmailla erittäin vaikeaa avunantajien ilmoittaessa tukensa määrän korkeintaan muutamaksi vuodeksi etukäteen. Usein ilmoitetut luvut myös poikkeavat merkittävä- si toteutuneista.

Toimikunta pitää hidasta ja vaikeasti ennakoitavaa määräraha- kehitystä erittäin vakavana ongelmana. Tulevan hallituksen tulee tehdä erillispäätös ja määritellä sitova aikataulu, jotta 0,7 tavoite saavutetaan seuraavan vaalikauden aikana. Hallitusohjelmaan kirjattu aikataulu tulee määritellä sitovasti, eikä tavoitetta tule heikentää ohjelmaan kirjatulla ehdollisuuksilla.

Yhteistyö terveyssektorilla heijastelee voimakkaasti Suomen kehitysyhteistyön kohtaamia haasteita. Terveyssektorin kehitysyhteistyö on suuren yleisön keskuudessa tunnettua ja osaamisemme alalla on korkeatasoista. Suomen tuki perinteisille kahdenvälisille terveysohjelmille on useissa maissa kuitenkin loppunut tai loppumassa. Terveyssektoria useammin Suomen osaamiseksi tunnistetaan metsä-, ympäristö- ja informaatioteknologian sektorit.

Jotta voimme jatkaa toimintaamme terveyssektorilla samalla harmonisaatiota ja keskittämistä edistäen, on meidän mietittävä tarkoin mitä lisäarvoa juuri Suomi voi terveyssektorilla tarjota. Suomen tuen lähtökohtana tulee olla kehitysmaiden itse määrittelemät tarpeet ja se, mitä osaamista maat juuri Suomelta toivovat. Suomi on tukenut useiden maiden terveyssektoreita monenkeskisesti WHO:n ja muiden YK-järjestöjen kautta sekä tukenut terveyssektorilla toimivia kansalaisjärjestöjä. Viime vuosina maailmanlaajuiset terveysrahastot, kuten Global Fund* ovat kasvattaneet merkitystään. Suomen tuki rahastoille jää kuitenkin rajalliseksi. Onkin pohdittava, onko Suomen perusteltua olla mukana rahastoissa ja jos on, millaisella panoksella niitä olisi syytä tukea.

** The Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria*

Kehityspoliittinen ohjelma nimesi kolme Suomen aikaisempaa kehitysyhteistyön vastaanottajamaata – Egyptin, Perun ja Nami- bian – niin kutsutuiksi siirtymämaiksi, joissa lahjamuotoinen kehitysapu loppuisi vuonna 2007. Lahjamuotoisen kehitysyh- teistyön loppuessa Suomen ja siirtymämaiden välisiä suhteita oli tarkoitus kehittää ja monipuolistaa kaupallista yhteistyötä ja instituutioiden välistä yhteistyötä lisäämällä. Suhteiden uudistu- minen ei ole edennyt suunnitellulla tavalla.

Kehityspoliittisen toimikunnan suositukset:

1. Ulkoministeriön tulee jatkaa kahdenvälisen yhteistyön keskittämistä kehitysyhteistyön kumppanimaihin. Kumppanuutta tulee pääyhteistyömaissa rakentaa laajalla keinovalikoimalla.
2. Budjettitukea toteuttavien kehitysmaiden demokratiakehitystä, hyvää hallintoa sekä kapasiteetin kasvattamista tulee tukea. Budjettitukeen suunnattavia määrärahoja on syytä maltillisesti kasvattaa.
3. Tulevan hallituksen on määriteltävä sitova aikataulu 0,7 prosentin tavoitteen saavuttamiseksi vaalikautensa aikana.
4. Siirtymästrategioiden toteuttamiseksi on varmistettava riittävien tukivälineiden olemassaolo.

■ **Egypti - siirtymästrategioiden toteuttamiseen tarvitaan välineitä**

Kehityspoliittinen toimikunta valitsi Egyptin toimikautensa alussa yhdeksi kolmesta erityisseurannan maaksi Nepal ja Tansanian rinnalle. Egypti on ollut Suomen pitkäaikainen yhteistyömaa vuodesta 1977. Suomi on tukenut Egyptissä infrastruktuurin, vesihuollon, terveyden, maaseudun ja ympäristön kehitystä. Perinteisen kehitysyhteistyön lähestyessä loppuun Egyptille laadittiin muiden siirtymämaiden tapaan siirtymästrategia vuosille 2004–2007. Strategia hyväksyttiin maayhteistyöneuvotteluissa 2005.

Strategian avulla oli tarkoitus uudistaa Suomen ja Egyptin suhteet hallitulla tavalla, tukemalla maiden kaupallis-taloudellisia suhteita ja instituutioiden välistä yhteistyötä. Strategian toimeenpano on kuitenkin ollut suunniteltua hitaampaa. Merkittävänä syynä on ollut käytettävissä olevien yhteistyövälineiden riittämättömyys. Esimerkiksi väline korkeakoulujen välillä tehtävän institutionaalisen yhteistyön tukemiseen on yhä valmisteilla. Liikekumppanuuksien rakentaminen suomalaisten ja egyptiläisten yritysten välille on myös ollut haasteellista.

Liiketoiminnan kehittämisen ja yritysten match-making -toiminnan tukemista varten perustettu Finnpartnership -ohjelma käynnistyi vuonna 2006. Ohjelma ei kuitenkaan toimi vain Suomen kehitysyhteistyön kumppani- tai siirtymästrategian maissa, vaan sen kohdemaiden valikoitumista ohjaa kysyntä. Egyptin osalta ohjelman puitteissa on käynnissä match-making -toimintaa, jossa etsitään egyptiläisille yrityksille yhteistyökumppaneita Suomesta. Tärkein, ja strategioiden toteuttamisen tähden myös

rahamääräisesti lihotettu, rahoitusinstrumentti kaikille siirtymästrategioiden elementeille on kuitenkin ollut Suomen suurlähetystöjen paikallisen yhteistyön määräraha.¹²

Egypti tarjoaa potentiaalisesti suomalaisille yrityksille mahdollisuuksia investointeihin ja kaupallisen yhteistyön lisäämiseen. Yritykset ovat kuitenkin suhtautuneet kaupallisen yhteistyön kasvattamiseen varsin varovasti. Suomalaisyritykset kokevat Egyptin riskialttiiksi toimintaympäristöksi ja Lähi-idän poliittiset jännitteet aiheuttavat alueella epävakautta. Egyptin sisäpoliittisessa tilanteessa on myös ollut jännitteitä hallituksen ja islamistien välillä. Egypti koetaan lisäksi byrokraattisena ja korruptoituneena maana. Egyptin tuonnin kasvattaminen Suomeen on myös haasteellista. Tällä hetkellä kiinnostusta on lähinnä sellaisten tuotteiden tuontiin, joiden markkinat ovat pienet ja kauppa keskittyntä.

Siirtymästrategian toimeenpanossa koetut vaikeudet ovat Egyptissä olleet samantyyppisiä kuin muissa siirtymävaiheen maissa. Tulevaisuudessa voidaan olettaa myös muiden Suomen kehitysyhteistyön vastaanottajamaiden muuttuvan yksin kehitysavun kohdemaista muunlaisen kumppanuuden tarvitsijoiksi. Tarvittavien tuen välineiden olemassaolo on siirtymästrategioiden toimeenpanossa ensiarvoisen tärkeää.

¹² Vuonna 2006 paikallisen yhteistyön määrärahaa myönnettiin Egyptille noin 300 000 euroa, Namibialle noin 1 990 000 euroa ja Perulle noin 250 000 euroa.

3.2. YK:n uudistuminen vaatii paljon työtä

Vuosi 2005 tuli tunnetuksi kehityksen supervuotena. Syyskuussa 2005 järjestetty YK:n Major Event -huippukokous arvioi YK:n vuosituhattajulistuksen toimeenpanoa. Kokous hyväksyi lopuasiakirjassaan kattavasti suosituksia turvallisuuden, kehityksen ja ihmisoikeuksien edistämiseksi sekä YK-järjestelmän kehittämiseksi. Vuonna 2006 on niin YK:ssa kuin maailmallakin työskennelty voimakkaasti sen eteen, että huippukokouksessa hyväksytyt suositukset saataisiin toteutumaan käytännössä.

YK:n yhtenäisyys on välttämätöntä vuosituhattavoitteiden saavuttamiseksi.

UNDP:n pääjohtaja
Kemal Derviş

YK:n toimintakulttuuriin on kuulunut kunnianhimoisten kehitystavoitteiden hyväksyminen, mutta tavoitteiden käytäntöön siirtäminen ei ole aina ollut tehokasta. Vakavia ongelmia on myös koettu pyrkimyksissä karsia jo olemassa olevia toimintoja. Vuonna 2006 YK-uudistuksen askeleet ovat

olleet osin kivuliaita, mutta erityisesti kohdatut haasteet huomioon ottaen edistyminen suositusten täytäntöönpanossa on ollut merkittävää.

Hallinnon uudistustyössä erityistä huomiota on kiinnitetty YK:n yleiskokouksen sekä talous- ja sosiaalineuvoston (ECOSOC) roolin vahvistamiseen. Lupaavat uudet toimielimet rauhanrakennuskomissio ja ihmisoikeusneuvosto, jotka perustettiin konfliktien jälkeisen kehityksen turvaamiseksi ja ihmisoikeuksien edistämiseksi, ovat aloittaneet työnsä. Ihmisoikeusneuvoston toiminta on kohdannut vaikeuksia, ja se ei toistaiseksi ole pystynyt täyttämään odotuksia kiireellisimpien ihmisoikeusongelmien ratkaisemisessa.

YK:n toiminnassa Pariisin harmonisaatiojulistuksen tavoitteet kehitysavun laadun ja vaikuttavuuden edistämiseksi ovat olleet haasteellisia saavuttaa. Pyrkimyksen kehitysyhteistyön harmonisointiin tulisi kuitenkin jatkossa yhä enemmän ohjata myös monenkeskisten järjestöjen ja rahoituslaitosten toimintaa. Tällä hetkellä YK-järjestöt edustavat avunantajien yhteistyöelimiä kukin itseään, eikä YK:n toiminta hahmotu maatasolla kokonaisuudeksi. YK:n uudistusprosessi ja *System Wide Coherence* -paneelin marraskuussa 2006 jäsenmaille esitelty *Delivering as One* -raportin suositukset pyrkivät parantamaan YK:n kenttätason toiminnan harmonisaatiota.

Suomen tulee omalla tuellaan myös mahdollistaa uusia avuksia turvallisuuden, ihmisoikeuksien ja kehityksen edistämiseksi. Suomen on tuettava ympäristöongelmien tehostuneempaa mukaanottoa köyhydenvähentämishelmien eri sektoreille sekä hiv/aids-pandemian torjuntaa köyhydenvähentämishelmien avulla. Suomen on varauduttava ohjaamaan lisää varoja ympäristöön keskittyvään GEF (*Global Environment Facility*) -rahastoon.

Tukea uudistuksille ylläpidettävä

YK:n uudistaminen on välttämätöntä jotta sen ainutlaatuinen kansainvälinen mandaatti tulee hyödynnetyksi parhaimmalla mahdollisella tavalla rauhan ja kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Yhdeksi suurimmista kompastuskivistä on tunnistettu turvallisuusneuvosto, jonka valta YK:n päätöksenteossa suhteessa yleiskokoukseen on ollut liian suuri ja sen jäsenpohja liian suppea. Yleiskokouksen roolin vahvistamista päätöksenteossa sekä turvallisuusneuvoston toimintatapojen ja sen maantieteellisen edustavuuden laajentumista on edelleen tuettava. ECOSOC:n osalta sen toiminnan tehostamista ja yhteistyön tiivistymistä kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa tulee köyhyyden vastaisen taistelun koordinoinnin edistymisen takia edistää.

Kehityspoliittisen toimikunnan suositukset:

1. Suomen tulee ylläpitää tukeaan YK:n uudistuksille.
2. Suomessa tulee laatia kansallinen ohjeistus YK:n päätöslauselman 1325 toimeenpanemiseksi.
3. Suomen tulee rajata selkeämmin YK:ssa ajamansa tavoitteet. Tasa-arvon edistäminen on Suomelle luonnollinen toiminta-alue. Suomen tulee tukea erityisesti tasa-arvonäkökulman toimeenpanoa läpileikkaavana teemana kaikessa YK:n toiminnassa.

Suomi ja EU ovat aktiivisesti tukeneet YK:n uudistusprosessia. EU-koordinaation vahvistaminen YK:n päätöksenteossa on oleellista myös Suomen kantojen eteenpäin viemiselle. Suomen tukea uusien tehokkuutta ja johdonmukaisuutta edistävien toimintarakenteiden syntymiselle YK:ssa tulee ylläpitää. Erityisesti tukea tarvitaan YK:n pääelinten toiminnan järjeistämiseen, jotta asioiden päällekkäistä käsittelyä eri foorumeilla voidaan karsia.

Globaalit ongelmat koskettavat yhä suuremmin myös yksittäisiä kansalaisia. Kansalaistoimijoiden tuki on ensiarvoisen tärkeää demokratian vahvistamiseksi, ihmisoikeuksien turvaamiseksi ja kestäväen paikallisen kehityksen luomiseksi. Suomen on tuettava YK:n demokratisoitumista ja kasvavaa kansallisten parlamenttien ja kansalaisyhteiskunnan osallistumista YK:n päätöksentekoon. Kehitysmaiden omilla kansalaistoimijoilla on paljon annettavaa sekä ihmisoikeusneuvoston että rauhanrakennuskomission työhön. Suomen tulee toimia sen eteen, että kansalaisyhteiskuntien osallistumismahdollisuudet YK:n uusien toimielinten toimintaan varmistetaan.

Suomen YK -toiminnalle selkeät painopisteet

Ulkoministeriö laati edellisen kerran koko YK-toimintaansa koskevan linjauksen vuonna 2000. Kehityspoliittisen ohjelman kaudella päädyttiin laatimaan linjaukset erikseen jokaisen YK-järjestön osalta. Toimikunta suositaa, että Suomen toiminnasta YK:ssa laadittaisiin kokonaisvaltainen linjaus, joka määritteli siihen Suomi haluaa YK-toiminnallaan erityisesti pyrkiä. Toimintaa tulisi ohjata muutama selkeästi rajattu tavoite ja Suomen tulisi keskittyä toimimaan aktiivisesti pääasiassa muutamal-

la alueella. Suomi on kansainvälisesti pieni toimija. Rohkeampi profiloituminen parantaisi Suomen näkyvyyttä ja vaikuttavuutta YK-järjestelmässä.

Suomea pidetään kansainvälisesti tasa-arvon mallimaana ja keskittyminen tasa-arvokysymysten edistämiseen olisi Suomelle luonnollinen valinta. Suomen tulee aktiivisesti edistää *System Wide Coherence* -paneelin tasa-arvosuosittelujen saattamista käytäntöön. Tehostaakseen tasa-arvonäkökulman huomioimista humanitaarisissa kriiseissä Suomen on myös muiden Pohjoismaiden tapaan laadittava kansallinen ohjeistus YK:n päätöslauselman 1325¹³ toimeenpanemiseksi.

Kehityspoliittisen ohjelman mukaan pääosa Suomen YK-rahoituksesta kohdistetaan neljälle YK:n operatiiviselle järjestölle¹⁴. Järjestöjen toiminnan kestävyuden kannalta tulee Suomen pyrkiä monivuotiseen, sitomattomaan rahoitukseen. Kehitysyhteistyömäärärahojen kasvaessa varojen lisääntyvä kohdistaminen YK:n kautta on suositeltavaa. Tämä edistäisi myös Kehityspoliittisen ohjelman tavoitetta kohdentaa 0,15 % BKT:stä vähiten kehittyneille maille. Samalla suomalaisten YK-osaamista ja kansainvälistä työkokemusta tulisi edistää lisäämällä panostusta globaali- ja kehityskysymysten tutkimukseen sekä tukemalla entistä voimakkaammin suomalaisten osallistumista YK:n vapaaehtoisohjelmiin ja asiantuntijatehtäviin.

¹³ United Nations Security Council Resolution 1325 on Women, Peace and Security.

¹⁴ YK:n kehitysjärjestö UNDP, YK:n väestörahasto UNFPA, Maailman ruokaohjelma WFP ja YK:n lastenrahasto UNICEF.

3.3. Suhde kansalaisyhteiskuntaan läheisemmäksi

Kansalaisyhteiskunnan painoarvo globaalissa politiikassa on viime vuosina kasvanut voimakkaasti. Ajankohtaisia kehitystrendejä ovat kansalaisyhteiskunnan toiminnan ammattimaistuminen, kansainvälinen verkostoituminen ja vaikuttamistyön lisääntyminen. Lisäksi kehityskysymyksien parissa työskentelevien kansalaisjärjestöjen määrä on kasvanut räjähdysmäisesti 1980-luvulta lähtien. Erityisen voimakkaasti järjestöjen lukumäärä on kasvanut kehitysmaissa.

Kansalaisyhteiskunnan rooli ei ole vain toimia niiden ihmisten “käsinä”, jotka tekevät työtä kehityksen eteen, vaan myös olla niiden kansalaisten ääni, jotka haluavat nopeampaa ja syvällisempää muutosta.

*Justin Kilcullen,
CONCORD:n hallituksen
puheenjohtaja*

Suomalaisen ulkopoliitiikan vaikuttavuuden edellytyksenä on tiivis yhteistyö kansalaisyhteiskunnan kanssa. Ulkoasiainhallinnon edun mukaista on pitää entistä aktiivisemmin yhteyttä ja tehostaa yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan kanssa niin Suomessa kuin kehitysmaissakin. Ulkoasianhallinnon suhteen kansalaisyhteiskuntaan tulee perustua aktiiviseen kumppanuuteen, johon kuuluu vireä keskusteluyhteys ja molemminpuolinen valmius omak-

sua uusia näkökulmia sekä hyödyntää toisen osapuolen kokemuksia ja tietoja.

Yhteistyö kansalaisyhteiskunnan kanssa ei tarkoita vain kansalaisjärjestöille suunnattavaa rahallista tukea, vaan aktiivista vuorovaikutussuhdetta Suomen ulkoasiainhallinnon ja kansalaisyhteiskunnan välillä. Suomen ulkoasiainhallinnon tulee olla avoin tekemään ja vastaanottamaan aloitteita, jotka sisältävät pitkäjänteisen sitoutumisen yhteistyöhön kansalaisyhteiskunnan kanssa. Ulkoministeriön vuonna 2003 hyväksymä *Ulkoasianministeriö ja kansalaisyhteiskunta: Toimintalinjaus* esitteli jo varsin kattavasti tapoja, joiden avulla ulkoasiainhallinto voi tehostaa yhteistyötään ja vuorovaikutustaan kansalaisyhteiskunnan kanssa.

Kansalaisyhteiskunta tunnettava paremmin

Kansalaisyhteiskunta on laaja kokonaisuus, johon kuuluvat kansalaisjärjestöjen lisäksi myös kansalaisliikkeet, osuuskunnat ja muut kansalaisten yhteenliittymät. Myös puolueet voidaan lukea osaksi kansalaisyhteiskuntaa, vaikka ne ovat osa valtion päätöksentekokoneistoa.

Kehitysyhteistyön painopisteen siirtyessä yhä enemmän ohjelmatukeen, on vahvan kansalaisyhteiskunnan olemassaololla yhä suurempi merkitys myös avunantajille. Avunantajayhteisön tulee aktiivisesti tukea kehitysmaiden kansalaisyhteiskuntien ja ennen kaikkea kansallisten parlamenttien ja aluehallinnon mahdollisuuksia osallistua ja valvoa budjettituen käyttöä sekä valtion budjetin toimeenpanoa.

Kehitysmaiden kansalaisyhteiskuntien vahvistaminen aktiivisella ja tasa-arvoisella kumppanuudella edellyttää Suomen ulkoasiainhallinnolta monipuolista kansalaisyhteiskunnan tuntemusta. Ulkoasiainhallinnon on kasvatettava tietämystään kansalaisyhteiskuntien rakenteista ja toimijoista sekä seurattava niiden kehitystä entistä tarkemmin. Tietämyksen parantamiseen on panostettava erityisesti kehitysmaissa.

Kehitysmaissa toimivilla suomalaisilla järjestöillä on paljon tietoa maiden olosuhteista ja kansalaisyhteiskunnista. Suomen kahdenvälisen kehitysyhteistyön keskittyessä yhä harvempiin maihin yhteistyö kansalaisyhteiskunnan kanssa mahdollistaa osaltaan Suomen läsnäolon maissa, joissa virallista kehitysyhteistyötä ei toteuteta.

Vaikeissa tilanteissa, joissa valtiollisen toimijan ei ole mahdollista jatkaa yhteistyötään kehitysmaan hallituksen kanssa kehitysyhteistyön kanavoiminen suomalaisten, kansainvälisen sekä paikallistenkin kansalaisjärjestöjen kautta voi mahdollistaa yhteistyön jatkumisen. Suomen tulee tiivistää yhteistyötään kehitysmaissa toimivien suomalaisjärjestöjen kanssa, vaihtaa tietoa ja kokemuksia sekä kanavoida tarvittaessa kehitysyhteistyö nimenomaan järjestöjen kautta.

Ruohonjuurille vaikea päästä

Kehitysmaiden kansalaisyhteiskuntien rahoitus on kasvanut erityisesti 1990-luvulta lähtien merkittävästi. Ulkopuolisen rahoituksen tarjonnasta johtuen osa kehitysmaiden kansalaisjärjestöistä on tullut riippuvaiseksi ulkoisesta avusta. Perinteisten kansalaisyhteiskunnan toimijoiden rinnalle on syntynyt myös lukuisia ja monimuotoisia niin kutsuttuja sosiaalisia yrityksiä, joiden toiminnan lähtökohtana on kehitysvaikutusten aikaansaamisen lisäksi toimeentulon ylläpitäminen hanketoiminnan avulla.

Yhteistyö pääkaupunkien ulkopuolella toimivien, vapaaehtoisuuteen perustuvien järjestöjen ja kansalaisliikkeiden kanssa vaatii huomattavasti voimavaroja. Avunantajat työskentelevät useimmiten kehitysmaiden pääkaupungeissa toimivien järjestöjen kanssa, jotka hallitsevat kehitysyhteistyön hallintokäytännöt. Ammattimaisesti toimivat järjestöt ovat usein väylä ruohonjuuritason järjestöjen tavoittamiseen. Yhteydet paikallistasoon kuitenkin voivat vaihdella, ja järjestöjen ruohonjuuritason edustavuuteen ja toiminnan maantieteelliseen laajuus-

teen tulee kiinnittää huomiota. Kansalaisyhteiskunnan vahvistamisen tulee mahdollistaa myös syrjäseutujen köyhien pääseminen aktiivisemmin osaksi heitä koskettaviin keskusteluihin ja päätöksentekoon.

Suomen tulee seurata nykyistä paremmin miten sen antama tuki kansalaisjärjestöille on vahvistanut kansalaisyhteiskuntaa ja parantanut köyhimpien elinolosuhteita. Lisääntyvä tuki kansalaisjärjestöille tulee kanavoida niin, että sillä voimistetaan myös paikallisia, vapaaehtoisuuteen perustuvia järjestäytymisen muotoja lisääntyvää apuriippuvuutta aiheuttamatta. Tämä vaatii lähetystöjen resurssien ja kapasiteetin lisäämistä, erityisesti Suomen kehitysyhteistyön pääkumppanimaissa.

Selkeämmin linjattua ja yhdenmukaisempaa yhteistyötä

Joulukuussa 2006 julkistettu ulkoasiainministeriön kansalaisjärjestölinjaus keskittyy täsmentämään suomalaisten kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön ja kansainvälisyyskasvatuksen tuen perusteita. Teknisluonteiselle linjaukselle oli selkeästi tarvetta, mutta yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan kanssa on pystyttävä linjaamaan myös syvällisemmin.

Kuten ulkoministeriö linjauksessaan toteaa, aktiivisen yhteistyön tulisi tähdätä kehityspoliittisen ohjelman mukaisesti kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseen ja demokratian edistämiseen. Kansalaisyhteiskunnan tukea ohjaavan linjauksen tulisi siksi nykyistä yksiselitteisemmin selkeyttää mitä kansalaisyhteiskunnan osia ja millaista toimintaa erityisesti halutaan tukea.

Kehitysyhteistyön ja kansainvälisyyskasvatuksen lisäksi poliittisiin prosesseihin osallistumista ja niiden seuraamista ei tule kyseenalaistaa tuettavina toimintamuotoina. Myös järjestöille ominainen innovatiivisuus, taipumus omaksua uusia tai parannettuja toimintatapoja, tulee tunnustaa ja järjestöjen kokemuksia erilaisista toimintatavoista hyödyntää tehokkaammin valtiolisessa kehitysyhteistyössä.

Nykyisen käytännön mukaan ulkoministeriö on kirjannut erillisiin linjauksiin ne periaatteet, joiden perusteella tukea myönnetään suomalaisille ja kansainvälisille kansalaisjärjestöille. Erilliset ohjeistukset on annettu suurlähetystöille, jotka tukevat kehitysmaiden kansalaisjärjestöjä paikallisten yhteistyön määrärahan kautta. Humanitaarista apua ohjaa niin ikään oma linjauksensa. Kansalaisjärjestöjen tuen tulee perustua lähestymistapaan, jossa erillisiä kansalaisjärjestöjen toimintaan vaikuttavia linjauksia tehdään vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Kokonaisuudessaan Suomen yhteistyön kansalaisjärjestöjen kanssa tulee perustua yhdenmukaisesti linjattuun strategiaan.

Laadun ja vaikuttavuuden seurantaa tulee tehostaa

Ulkoministeriön tulee yhdessä järjestöjen kanssa työstää laadun käsitettä sekä laadun ja vaikuttavuuden mittareita. Laadun ja vaikuttavuuden mittaamisessa tulee huomioida järjestöjen erilaiset resurssit, kapasiteetit ja tavoitteet. Suomen tulee edistää myös järjestöjen omaa laadunvalvontatyötä tukemalla prosesseja, joiden avulla järjestöt laativat omia ohjeistuksiaan koskien toimintojensa ja työnsä vaikutusten seurantaa.

Ulkoministeriön toimeksiannosta vuonna 2006 valmistunut kansalaisjärjestöjen kapasiteettiselvitys nosti esiin sen, että kansalaisjärjestöille suunnattavien määrärahojen kasvu edellyttää riittävää hallintokapasiteettia niin ulkoministeriöltä kuin kansalaisjärjestöissä määrärahoista vastaavilta tahoiltakin. On positiivista, että ministeriö on lisännyt resurssejaan kansalaisjärjestöjen tukien hallintoon.

Kasvavien määrärahojen tulisi mahdollistaa resurssien ohjaaminen myös järjestöjen hallintokapasiteetin kehittämiseen. Järjestöjen kapasiteetti tulee kuitenkin nähdä taloushallintoa laajempänä kokonaisuutena. Kapasiteettiin ja sen kehittämiseen tulisi laskea kuuluvaksi ainakin osaava ja innostunut henkilöstö sekä jäsenistö, yhteistyö, verkostot ja innovatiivisuus.

Kehityspoliittisen toimikunnan suositukset:

1. Ulkopoliittisen vaikuttavuuden edellytys on tiivis ja aktiivinen kumppanuus kansalaisyhteiskunnan kanssa, joka perustuu strategiaan ja läpinäkyviin linjauksiin.
2. Kansalaisjärjestöjen toiminnan vaikutusten seurantaa tulee kehittää yhteistyössä järjestöjen kanssa.
3. Suomen tuessa kehitysmaiden kansalaisyhteiskunnille tulee varmistaa toimintojen alueellinen ja kohderyhmien kattavuus. Kansalaisyhteiskunnan vahvistamisen tulee mahdollistaa myös syrjäseutujen köyhien pääseminen aktiivisemmin osaksi heitä koskettaviin keskusteluihin ja päätöksentekoon.

4.

SUOMEN KEHITYSPOLITIIKAN TULEVAISUUS

4. Suomen kehityspoliitiikan tulevaisuus

Kehityspoliittisen toimikunnan kausi loppuu keväällä 2007. Syksyn 2006 aikana toimikunta panosti työssään toimikautensa tulosten nivomiseen yhteen sekä kehityspoliitiikan ja erityisesti kehityspoliittisen johdonmukaisuuden tulevaisuuden pohdintaan.

Tässä viimeisen vuosilausuntonsa viimeisessä luvussa nykyinen toimikunta esittää näkemyksensä tärkeimmistä ajankohtaisista kehityspoliittisista teemoista. Toimikunta toivoo näiden suositusten tulevan huomioiduiksi tulevan hallituksen suunnitellessa ja toteuttaessa kehityspoliittista työtään, sekä antavan eväitä mahdollisesti nimitettävän uuden kehityspoliittisen toimikunnan työhön.

EU on tärkein areena, jossa kehityspoliittista johdonmukaisuutta voidaan edistää. Käynnistynyt työ tarvitsee lisää poliittista sitoutumista, keskittymistä prioriteetteihin ja kapasiteettia kaikissa EU:n jäsenvaltioissa ja komissiossa.

Agnes van Ardenne, Hollannin kehitysyhteistyöministeri

Kehityspoliittisen johdonmukaisuuden edistäminen vaatii poliittista tahtoa

Yksi vuonna 2004 julkistetun Kehityspoliittisen ohjelman keskeisistä tavoitteista oli kehityspoliitiikan johdonmukaisuuden edistäminen. Kehityspoliitiikan johdonmukaisuudella pyritään kehitysmaiden edun huomioimiseen kaikilla politiikan sektoreilla. Kehityspoliitiikan johdonmukaisuuden edistäminen Suomessa on osoittautunut haasteelliseksi tehtäväksi, mutta edistysaskelia on otettu.

Kaiken kaikkiaan kehitysnäkökulman huomioiminen kuluneen hallituskauden poliittisissa linjausprosesseissa ja käytännön työssä on ollut vaihtelevaa. Miltei kotimaata tuloksellisemmin Suomi on toiminut kehityspoliittisen johdonmukaisuuden edistäjänä Euroopan unionissa, erityisesti puheenjohtajuuskautensa aikana. Poliittinen tahto konkretisoida kehityspoliitiikan johdonmukaisuus käytännön työhön ja sitä edistävät hallinnon mekanismit ovat kuitenkin suhteellisen heikkoja niin Suomessa kuin EU:ssakin.

European Centre for Development Policy Managementin (ECDPM) tutkimuksen¹ mukaan Suomen valtionhallinto ei ole järjestäytynyt parhaimmalla mahdollisella tavalla kehityspoliittisen johdonmukaisuuden edistämiseksi. Tutkimuksen mukaan Kehityspoliittinen toimikunta on osaltaan relevantti ja tehokas kehityspoliittisen johdonmukaisuuden edistämisen väline, jolla on vaikutusta johdonmukaisuuden edistämisessä kansallisessa päätöksenteossa. Ministeriöiden välisen johdonmukaisuuskeskustelun puute vaikeuttaa kuitenkin myös kehityspoliittisen toimikunnan työtä. Toimiakseen tehokkaasti KPT tarvitsee päätöksentekoon valtuutetun vastapuolen hallituksen sisällä. Kehityspoliittisen toimikunnan yksin antama panos johdonmukaisuusagendan edistämiseen ei riitä.

Seuraavan hallituksen sitoutuminen kehityspoliittiseen johdonmukaisuuteen tulisi kirjata selkeästi hallitusohjelmaan. Kehityspoliittisen johdonmukaisuuden institutionalisoimiseksi sekä poikkihallinnollisen koordinaation edistämiseksi tulee hallituksen perustaa globaaliasiain ministerityöryhmä. Ministerityöryhmän johdolla tulee eduskunnalle vuosittain tuottaa raportti kehityspoliittisen johdonmukaisuuden edistymisestä. Raportointiprosessissa kaikki ministeriöt tulee sitouttaa arvioimaan oman hallinnonalansa kehityspoliittisia vaikutuksia. Prosessi olisi rinnakkainen ja täydentäisi aiemmin mainittua EU:lle laaditta-

¹ECDPM, *Evaluation Study on the EU Institutions & Member States' Mechanisms for Promoting Policy Coherence for Development.*

vaa raporttia kehityspoliitiikan johdonmukaisuuden edistämistä (ks. luku 2.2).

Ministerityöryhmää tukemaan tulee perustaa valtionhallinnon sisäinen toimielin. Tämä tukisi ministerityöryhmän toimintaa ja kehityspoliittisen johdonmukaisuuden edistymistä valtionhallinnossa. Toimielimen tehtävänä olisi myös koota eri hallinnonalat ja kansalaisyhteiskunta keskustelemaan ajankohtaisista globaaleista kysymyksistä, jotta voitaisiin lisätä globaalipoliitiikan kordinaatiota ja dialogia eri toimijoiden kesken.

Kehityspoliittisen johdonmukaisuuden sisällyttäminen osaksi kaikkia relevantteja politiikan ohjausprosesseja ei kuitenkaan ole riippuvaista yksin uusien rakenteiden luomisesta, vaan myös olemassa olevien rakenteita tulee kehittää. EU on kehityspoliitiikan johdonmukaisuuden edistämisen kannalta Suomelle ensisijainen toimintakenttä, mutta Suomen EU-kantojen valmistelu ei huomioi järjestelmällisesti kehityspoliitiikan johdonmukaisuutta. Kehitysnäkökulmien parempi huomioiminen jo EU-asioiden valmisteluvaiheessa on välttämätöntä olemassa olevien rakenteiden puitteissa.

Kehityspoliittisen toimikunnan keskeisiksi tehtäviksi on sen toimeksiannossa määritelty YK:n vuosituhattulistuksen päämäärien kansallisen toimeenpanon varmistaminen, johdonmukaisuutta edistävän toimintakulttuurin luominen, suuren yleisön tuen varmistaminen maailmanlaajuisista köyhyyttä vähentävälle politiikalle sekä kehitysyhteistyön laadun ja vaikuttavuuden lisääminen. Rajallisilla resursseilla toimikunnan toimeksiannon laajaa tehtäväkenttää on ollut haasteellista kattaa.

Uuden hallituksen mahdollisesti nimittäessä itselleen kehityspoliittisen toimikunnan olisi toivottavaa, että toimikunnan toimeksiantoa keskittettäisiin kehityspoliittisen johdonmukaisuuden edistämiseen ja kehityspoliitiikan vaikutusten seurantaan. Suuren yleisön tietoisuuden lisääminen on tärkeä tehtävä, mutta ei toimikunnan työlle keskeistä.

Uuden toimikunnan tulisi lisäksi panostaa toimikunnan jäsenten tukemiseen heidän toimiessaan jäsentahoissaan kehitysnäkökulman edistämiseksi. Kehityspoliittisen keskustelun ja poliittisen sitoutumisen lisäämiseksi tulevan toimikunnan tulisi myös syventää eduskunnan kanssa käymäänsä dialogia. Olisi toivottavaa, että toimikunnan vuosilausekkeet käsiteltäisiin eduskunnassa nykyistä laajemmin.

Kehityspoliitiikan painopisteitä tulee terävöittää

Seuraavan hallituksen odotetaan laativan uusi kehityspoliittinen ohjelma. Uusi ohjelma pohjautunee nykyiseen kehityspoliittiseen ohjelmaan, jonka valmistelussa tehtiin mittava pohjatyö, ja jossa linjattiin useita merkittäviä arvomääritelmiä sekä Suomen pääkehityspoliittiset tavoitteet. Uuden ohjelman tavoitteena tulee olla tämän analyysi- ja määrittelytyön eteenpäin vieminen, jotta ohjelmasta tulisi tehokas väline myös käytännön kehityspoliittisessa työssä.

Kehitystavoitteiden saavuttamisen tulee olla kehitysyhteistyötä koskevien päätösten ensisijainen peruste. Suomi on yhtenä Pariisin harmonisaatiojulistuksen allekirjoittaneista maista sitoutunut antamaan kehitykselle johtavan roolin niiden keinojen ja ohjelmien määrittelyssä joilla kehitystä tavoitellaan. Samalla sitoudumme luopumaan kehitysyhteistyön panoslähtöisistä laatukriteereistä. Suomalaisen lisäarvon tulisi tulevaisuudessa tarkoittaa myös suomalaista tapaa tehdä asioita, harmonisaation periaatteiden ja

**Pariisin
harmonisaatioagendan
toteuttaminen on askel
kohti kehitysmaiden
omistajuuden lisäämistä
omasta kehityksestään.**

*Richard Manning, OECD:n
kehityskomitean puheenjohtaja*

Kehityspoliittisen toimikunnan suositukset:

1. Hallitusohjelman yhdeksi keskeiseksi tavoitteeksi tulee kirjata globaalien kehityskysymysten johdonmukainen huomioon ottaminen.
2. Globaaliasioiden ministerityöryhmä perustetaan ohjaamaan kehityspoliittisen johdonmukaisuuden toteutumista hallituksen toiminnassa. Ministerityöryhmän toimintaa ja kehityspoliittisen johdonmukaisuuden edistymistä tukemaan perustetaan pysyvä toimielin valtionhallinnon sisälle.
3. Suomen kansallisten EU-kantojen valmistelun tulee järjestelmällisesti huomioida kehityspoliittinen johdonmukaisuus.
4. Kehityspoliittisen toimikunnan mandaatissa tulee korostaa kehityspoliittisen johdonmukaisuuden edistämistä sekä pysyvän poliittisen dialogin luomista eduskunnan kanssa.

kumppanimaiden omistajuuden kunnioittamista, eikä yksin kehitysyhteistyön toimintasektoreita.

**Kehityksen rahoittaminen
vaatii vakaan kansainvälisen
rahoituspohjan ja
oikeudenmukaisen globaalien
rahoitusarkkitehtuurin.
Kansainvälisten verojen tulisi
olla merkittävä osa kehityksen
rahoitusta.**

*Ranskan Attac:n puheenjohtaja
Jean-Marie Harribey*

Harmonisaation etene-
minen pakottaa Suo-
men tarkastelemaan
lähemmin kehitys-
yhteistyömme lähtö-
kohtia. Suhteissamme
kehitysmaihin tulisi
pyrkä kohti yhä tasa-
arvoisempaa kahden-
välistä kumppanuutta,
mikä on myös kehitys-
maiden oma toive. Tätä
kumppanuutta on rakennettava
voimakkaasti myös muun

kuin kehitysyhteistyön keinoin, esimerkiksi laajentamalla asian-
tuntijayhteistyötä ja kansalaisyhteiskuntien välisiä kontakteja.

Nykyinen kehityspoliittinen ohjelma otti askelia kohti kehitys-
yhteistyön keskittämistä. Nämä askelet olivat kuitenkin osin
mekaanisia ja niiden toimeenpano on onnistunut vaihtelevasti.
Suomen toiminta on yhä levittäytynyt liian useaan maahan ja
usealle sektorille.

Uudessa kehityspoliittikan linjauksessa on aika tehdä rohkeam-
pia valintoja keskittämisen vauhdittamiseksi. Valintojen tulee
olla kehityspoliittisesti perusteltuja ja nojata kehitysmaiden
omiin köyhyydenvähentämisstrategioihin. Pääyhteistyömaiden
määrä tulee pitää nykyisellään tai nykyistä pienempänä. Maksa-
tusten voimakas kasvattaminen pääyhteistyömaihin tulee tehdä
mahdolliseksi. Keskittämisen rinnalla Suomen tulee kuitenkin
kansalaisjärjestöjen ja muiden kehitysyhteistyön instrumenttien
kautta mahdollistaa läsnäolonsa myös muissa kehitysmaissa.

Kehitysmaissa toimintaympäristön osin ennakoimattomat muu-
tokset asettavat moninaisia haasteita kehitystavoitteiden saavut-
tamiselle. Näiden riskien ennakointi ja hyväksyminen tulee sel-
vemmin tunnustaa osaksi kehitysyhteistyötä. Kehitysyhteistyön
riskiensietokykyä tulisi kehittää analysoimalla maiden olosuh-
teiden riskitekijöitä ja linjaamalla millaisia toimintavaihtoehto-
ja omaksutaan, jos valtiollisen kehitysyhteistyön toteuttaminen
vaikeutuu. Kehitystavoitteiden saavuttaminen saattaa edellyttää
harkittua riskinottoa.

Kehityspoliittinen johdonmukaisuus tulee tuoda yhä selkeäm-
min yhdeksi Suomen kehityspoliittikan peruseräpäätteistä ja sen
toiminnallistaminen kaikilla Suomen kehityspoliittikan sektoreil-
la tulee varmistaa. Johdonmukaisuuskysymysten kentän laajuus-
den tähden Suomen tulee selkeästi keskittyä joidenkin johdon-
mukaisuusalueiden seurantaan. Suomelle soveltuvia ja ajankoh-
taisia valintoja ovat kauppa ja kehitys -agendan edistäminen ja
EU:n painottaminen kehityspoliittikan johdonmukaisuuden edis-
tämisen pääareenana.

Kehityksen rahoitus jäljessä tavoitteistaan

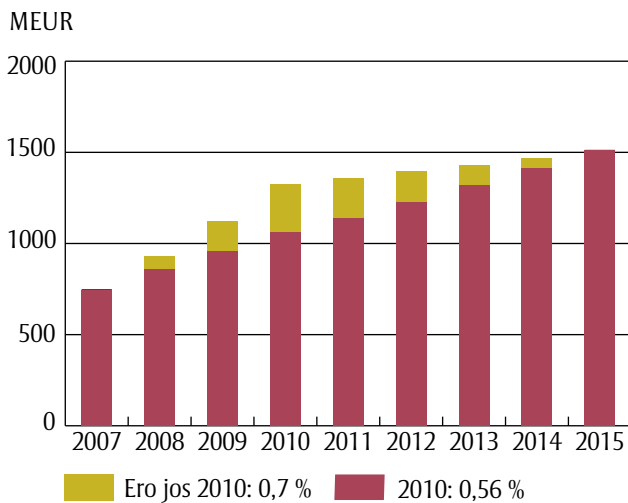
Vuonna 2005 Gleneaglesin G8 -kokouksessa ja YK:n vuositu-
hattavoitteiden viisivuotisseurantakokouksessa teollisuusmaat
tekivät voimakkaita lupauksia kehitysyhteistyömäärärahojen
lisäämisestä. Tavoitteena oli avun kaksinkertaistaminen vuo-
teen 2010 mennessä. Rahoittajat lupasivat myös suunnata puo-
let avun kasvusta Afrikkaan. Valitettavasti Afrikkaan suunnatun
kehitysavun määrä laski vuonna 2005 2,1 prosenttia, kun loppu-
summasta vähennetään Nigerialle annetut mittavat velkahelpo-
tukset.² Viime vuosina on tullut ilmeiseksi, ettei kansainvälisten
kehitysrahoitussitoumusten täyttäminen yksin valtiollisista kehi-
tysyhteistyövaroista ole todennäköistä.

² 2006 Development Co-operation Report, OECD.

Kehityspoliittisen toimikunnan suositukset:

1. Kehitysyhteistyön keskittämistä tulee jatkaa. Keskittämisen tulee koskea niin kahdenvälistä kuin monenvälistäkin kehitysyhteistyötä.
2. Suomen kehitysyhteistyön kumppanimaisissa tulee panostaa kehitysyhteistyön rahamääräisen lisäämisen ohella myös laajemman kumppanuuden rakentamiseen. Kumppanimaita koskevan analyysin tasoa on syvennettävä ja lähetystöjen toimintaresurssit turvattava. Maaneuvotteluprosessien rooli kumppanuuden pohjana tulee ottaa uudelleen harkintaan.
3. Kauppa ja kehitys sekä EU:n merkitys johdonmukaisuuden edistämisen areenana tulee tuoda Suomen johdonmukaisuuden edistämisen prioriteeteiksi.
4. Suomalaisen lisäarvon tulee lähteä yhteisestä määrittelystä kehitysyhteistyön kumppanimaiden kanssa. Avoin ja läpinäkyvä asioiden hoitotapa on aina osa suomalaista lisäarvoa.

Kehitysyhteistyömäärärahat 2007 – 2015

VM BKTL -ennuste vuoteen 2011 asti. Vuosille 2011–2015 noudatettu UM:n arvioita 2,7 % vuosittaisesta BKT -kasvusta.

Vaihtoehtoisista rahoitusmuodoista – niin kutsutuista innovatiivisista rahoituslähteistä, lahjoitusten verovähennysoikeudesta sekä ODA -kriteerien uudelleentarkastelusta – on myös Suomessa käyty vilkasta keskustelua. Suomi on kuitenkin osallistunut suhteellisen passiivisesti aloitteisiin ja keskusteluihin innovatiivisten rahoitusmekanismien käytöstä. Suomen liittyminen Leading Donors on Solidarity Levies on Development -ryhmään on askel oikeaan suuntaan.

Rahoitustavoitteiden saavuttamisen vaikeudesta ja vaihtoehtoisten rahoituskanavien olemassaolosta huolimatta kehityspoliittisen toimikunnan näkemyksen mukaan valtiollisen kehitysyh-

teistyörahoituksen tulee säilyä ensisijaisena kehitysrahoituksen muotona. Kehitystavoitteiden täyttäminen vaatii tällöin tulevalta hallitukselta selkeitä ja sitovia päätöksiä kehitysyhteistyön 0,7 prosentin BKT -osuuden saavuttamisen suhteen. Tämän tavoitteen saavuttaminen merkitsee noin 580 miljoonan euron määrärahakasvua, jolloin määrärahat kasvaisivat vuoden 2007 746 miljoonasta eurosta 1 324 miljoonaan euroon.

Kasvatavat määrärahat voidaan suunnata Finnfundin pääoman kasvattamiseen, monenväliseen kehitysyhteistyöhön, humanitäärisen apuun ja osin myös kahdenvälisen kumppanimaiden ohjelmatukeen.

Finnfundin toiminnan jatkuminen häiriöttömänä edellyttää noin sadan miljoonan euron lisärahoitusta seuraavan hallituskauden aikana. Yhtiön pääomakorotus ei sinänsä ole ODA-kelpoista, mutta johtaa ODA-kelpoisiin maksatuksiin jotka voivat olla jopa pääomakorotuksen määrää suurempia. Ensimmäisen korotuksen tulee sisältyä vuoden 2008 talousarvioon. Pääomakorotuksen lisäksi Finnfundille tulee luoda mahdollisuuksia erityisriskinottoon riskialttiiden, mutta kehitysvaikutuksiltaan merkittävien hankkeiden toteuttamiseksi.

Kehityspoliittinen toimikunta on vuonna 2006 tarkastellut myös mahdollisuutta sinetöidä kehitysyhteistyörahoituksen taso lainsäädännön kautta. Sitovaa rahoitusosuutta kehitysyhteistyöhön ei ole tähän mennessä määritetty yhdenkään maan lainsäädännössä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö pysyvän määrärahatason määrittely ja sen seurauksena kehitysrahoituksen irrottaminen valtiontalouden kehysmenettelystä olisi mahdollista. Lainsäädäntö palvelisi myös kehitysyhteistyön tulemistä kokonaisuuksista lähemmin parlamentaarisen tarkastelun alle.

Kehityspoliittisen toimikunnan suositukset:

1. Valtiollisen kehitysyhteistyön tulee säilyä Suomen pääasiallisena kehitysrahoituskanavana. Tätä periaatetta tulee edistää myös EU:ssa ja monenvälisissä yhteyksissä.
2. Suomen tulee OECD:ssä tukea virallisen kehitysyhteistyön kriteerien pitämistä mahdollisimman selkeästi köyhyyden vähentämiseen keskittyvinä. Turvallisuuspoliittiset toimenpiteet, jotka tuovat vakautta kehitysmaihin tulee rahoittaa erillisin määrärahoihin.
3. Suomen tulee osallistua aktiivisesti innovatiivisista rahoituslähteistä käytäviin kansainvälisiin keskusteluihin.
4. Seuraavan hallituksen tulee saavuttaa kehitysyhteistyömäärärahojen 0,7 prosentin bruttokansantulotavoite kautensa aikana.
5. Määrärahojen kasvusta tulee aiempien sitoumusten mukaisesti suunnata vähintään 50 prosenttia Afrikkaan.
6. Finnfundin pääomaa tulee korottaa noin sadalla miljoonalla eurolla seuraavan hallituskauden aikana. Finnfundille tulee luoda mahdollisuudet erityisriskinottoon riskialttiiden, mutta kehitysvaikutuksiltaan merkittävien hankkeiden toteuttamiseksi.

Liite 1. Kehityspoliittisen toimikunnan jäsenet ja asiantuntijat

Gunvor Kronman (Rkp)

Kehityspoliittisen toimikunnan puheenjohtaja, Hanasaaren ruotsalais-suomalaisen kulttuurikeskuksen johtaja. Lähes 20 vuoden kokemus kansainvälisestä yhteistyöstä, josta suurin osa katastrofi- ja kehitystyötä Punaisen Ristin liikkeen ja muiden kansainvälisten järjestöjen palveluksessa.

Varajäsen Markus Österlund (RKP) VTT, ministerin erityisavustaja. Rkp:n kansainvälisen valiokunnan puheenjohtaja. Suomen ekumeenisen neuvoston varapuheenjohtaja.

Mirja Ryynänen (Keskusta),

fil.maist. Kehityspoliittisen toimikunnan varapuheenjohtaja. Entinen kansanedustaja ja europarlamentaarikko, Pohjoismaiden ja Euroopan Neuvoston sekä ETYJ -parlamentin jäsen vuosina 1987–2003. Puolueiden kansainvälinen demokratiayhteistyö (DEMO) ry:n puheenjohtaja. Ulkopoliittisen instituutin hallituksen jäsen.

Varajäsen Eija Viitanen (Keskusta), Toiminut monen vuoden ajan kansainvälisissä naisjärjestöissä ja ruokaturvaprojekteissa.

Katja Syvärinen (Vasemmistoliitto),

fil.yo. Kehityspoliittisen toimikunnan varapuheenjohtaja, Kehitysmaasuhteiden neuvottelukunnan (Kesu) puheenjohtaja kaudella 1999–2003. Entinen kansanedustaja. Vasemmistoliiton puoluevaltuuston puheenjohtaja ja ulko- ja turvallisuuspoliittisen työryhmän puheenjohtaja. Puolueiden kansainvälinen demokratiayhteistyö (DEMO) ry:n varapuheenjohtaja.

Varajäsen Turo Bergman (Vasemmistoliitto), valtiot.lis., poliittinen sihteeri, joka vastaa myös puolueen kansainvälisistä asioista.

Kalle Laaksonen (Keskusta), FM. Ekonomisti kansantalouden tutkimusryhmässä, Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos. Tutkimusalueet kansainvälinen taloudellinen kehitys, ulkomaankauppa ja kehitysmaatalous. Toimikuntaa edeltävien Taloudellisten kehitysmaasuhteiden (TALKE) ja Kehitysmaasuhteiden (Kesu) jäsen.

Varajäsen Eerikki Viljanen (Keskusta), mm.yo. Toiminut Keskustan opiskelijaliiton pääsihteerinä ja eduskunta-avustajana.

Jutta Urpilainen (Sdp), KM. Jutta Urpilainen on ensimmäisen kauden kansanedustaja Kokkolasta. Hän toimii Eduskunnan Globaaliryhmän puheenjohtajana sekä Suomen Unesco-toimikunnan ja Kestävän Kehityksen Toimikunnan jäsenenä.

Varajäsen Reino Ojala (Sdp), liikunnanohjaaja ja kaupunginvaltuutettu. Ensimmäisen kauden kansanedustaja.

Helena Laukko (Sdp), YK-liiton toiminnanjohtaja. Toiminut yli 15 vuotta kehitysyhteistyötehtävissä, mm. kenttätöissä Ugandassa ja Kansainvälisen solidaarisuussäätiön toiminnanjohtajana.

Varajäsen Janne Ronkainen (Sdp), VTM, Kansainvälisen solidaarisuussäätiön toiminnanjohtaja.

Suvi Lindén (Kokoomus) FM. Kansanedustaja vuodesta 1995, kulttuuriministeri 1999–2002, Ulkoasiainvaliokunnan jäsen 2003-.

Varajäsen Jukka Manninen (Kokoomus) VTM. Kansainvälisten asioiden sihtööri, Kokoomuksen eduskuntaryhmä.

Tuija Nurmi (Kokoomus), lääketieteen tohtori. Kansanedustaja vuodesta 1995, kaupunginvaltuutettu vuodesta 1993. Suuren valiokunnan ja valtionvarainvaliokunnan varajäsen, turvallisuus- ja puolustusjaoston sekä hallinto- ja tarkastusjaoston jäsen.

Varajäsen Nina Suomalainen (Kokoomus), pol. mag. Kirkon Ulkomaanavun kehityspolitiikan koordinaattori. Työskennellyt aiemmin Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestössä ja YK:n kehitysohjelmassa.

Marko Ulvila (Vihreät), YTM, tutkija (Tampereen yliopisto ja Network Institute for Global Democratisation). Toiminut Kehitysyhteistyöministerin erityisavustajana 2000–2002. Aktiivinen useissa kansalaisjärjestöissä.

Varajäsen Anni Sinnemäki (Vihreät), humanististen tieteiden kandidaatti, kansanedustaja vuodesta 1999, valtiovarainvaliokunnan jäsen, kaupunginvaltuutettu, Vihreän liiton varapuheenjohtaja.

Heini Röyskö (Kristillisdemokraatit) fil. yo. Helsingin kaupungin taidemuseon johtokunnan jäsen. Työskennellyt muun muassa YK-liitossa.

Varajäsen Pekka Reinikainen (Kristillisdemokraatit), lääkäri ja kaupunginvaltuutettu.

Rolf "Fred" Sormo (Perussuomalaiset), erikoistoimittaja / Perussuomalainen. Toiminut SMP:n eduskuntaryhmän pääsihteerinä, Suomen Uutisten ja Perussuomalaisen eduskuntatoimittajana, Perussuomalaisten puoluesihteerinä ja tiedotuspäällikkönä sekä Perussuomalaisen päätoimittajana.

Varajäsen Vaili-Kaarina Jämsä (Perussuomalaiset), puoluevaltuuston jäsen sekä kv. toimikunnan puheenjohtaja. Etnisten suhteiden neuvottelukunta – Rasismien vastainen työ -työryhmän jäsen, Demory:n hallituksen varajäsen, Oulun seudun NYTKIS:n puheenjohtaja ja Oulun yliopiston hallituksen jäsen.

Timo Lappalainen (Kepa), TM, toiminnanjohtaja. Työskennellyt aiemmin mm. Suomen merimieskirkko ry:ssä ja Kansainvälisessä kuljetusalan ammattijärjestöjen keskusliitossa.

Varajäsen Janne Sivonen (Kepa), VTM, kehityspoliittinen sihtööri.

Liitteet

Simo Karetie Johtava asiantuntija, kauppapolitiikka ja kansainväliset suhteet Elinkeinoelämän keskusliitto EK.

Varajäsen Pirkko Haavisto (Elinkeinoelämän keskusliitto EK), erityisasiantuntija, kauppapolitiikka ja kansainväliset suhteet.

Risto E.J. Penttilä (EVA) Filosofian Tohtori (D. Phil), Elinkeinoelämän valtuuskunnan johtaja.

Varajäsen Ilkka Lakaniemi (EVA), VTM. Toimii johtajana Nokian palveluksessa. EVA fellow.

Hannu Ohvo (SASK), Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskuksen toiminnanjohtaja. Toimikuntaa edeltävän Kehityskaasuenteiden neuvottelukunnan (KESU) jäsen. Sdp:n kehitysyhteistyöjäsön jäsen.

Varajäsen Liisa Mery (SASK), Hum.kand. Latinalaisen Amerikan projektikoordinaattori Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK ry:ssä.

Maija Hakulinen (KUA), Kirkon Ulkomaanavun kehitysyhteistyön suunnittelija. Vastuualueena eteläinen Afrikka. Kenttäkokemusta noin yhdeksän vuotta Etiopiasta ja Zimbabwesta.

Varajäsen Leo Siliämaa (KUA), ulkomaantyön varatoiminnanjohtaja. Toiminut mm. Luterilaisen Maailmanliiton (LML) ohjelmajohtajana Sudanissa ja Zimbabwea sekä LML:n Afrikan kuivuushjelman johtajana Genevessä.

Juhani Koponen (HY), Prof. Helsingin yliopiston kehitysmaatutkimuksen laitoksen johtaja. Tärkeimmät tutkimusalat kehitysyhteistyö, globaalihistoria ja Tansania.

Varajäsen Tiina Kontinen (HY) KM, on kehitysmaatutkimuksen laitoksen assistentti. Hän valmistelee väitöskirjaa suomalaisten kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöstä Tansaniassa.

Seppo Kallio (MTK), kansainvälisten asioiden johtaja. MTK:n edustaja Euroopan talous- ja sosiaali-komiteassa. Kehitysyhteistyön palvelukeskuksen (Kepa) hallituksen jäsen. Finnfund oy:n hallinto-neuvoston varapuheenjohtaja.

Varajäsen Tapio Kytölä (MTK), johtaja, vastuualueena EU:n maatalouspolitiikka.

Pekka Ristelä (SAK), FM, kansainvälisten asioiden asiantuntija. Reilun kaupan edistämisyhdistyksen ja Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskuksen hallituksen jäsen.

Varajäsen Pia Björkbacka (AKAVA) Kansainvälisten asioiden asiamies.

Sihteeristö

Eeva Rask, **pääsihteeri** VTM. Työskennellyt kehityspoliittisten kysymysten parissa mm. Helsingin yliopiston ylioppilaskunnassa ja Suomen ylioppilaskuntien liitossa sekä kansanedustajan avustajana. Kehitysyhteistyön palvelukeskus ry:n (Kepa) hallituksen varajäsen.

Anu Eskonheimo, **suunnittelija** MMT, VTM. Työskennellyt yli kymmenen vuotta kehityskysymysten parissa mm. YK:n pakolaisjärjestössä, Punaisessa Ristissä, ulkoministeriössä ja tutkijana.

Suvi Virkkunen, **pääsihteeri** tammikuu 2004-kesäkuu 2006. YTM. Työskentelee ulkoasianministeriön kehityspoliittisella osastolla kehityspoliittisen johdonmukaisuuden neuvonantajana. Aiemmin työskennellyt mm. Kehitysyhteistyön palvelukeskuksessa (Kepa), Euroopan komissiossa sekä kehitysjärjestöjen Euroopan-laajuisessa yhteistyöverkostossa (NGDOEU Liaison Committee).

Asiantuntijajäsenet

Risto Ranki, teollisuusneuvos, Kauppa- ja teollisuusministeriö
Veli-Pekka Talvela, ylijohtaja, Maa- ja metsätalousministeriö
Mari Herranen, ylitarkastaja, Liikenne- ja viestintäministeriö
Anna-Elina Pohjalainen, erityisasiantuntija, Oikeusministeriö
Zabrina Holmström, kulttuurineuvos, Opetusministeriö
Katariina Saariluoma, erikoistutkija, Puolustusministeriö
Johanna Puiro, ylitarkastaja, Sisäministeriö
Liisa Ollila, neuvotteleva virkamies, Sosiaali- ja terveysministeriö
Aila Tommola-Kruse, ylitarkastaja, Työministeriö
Arto Merimaa, budjettineuvos, Valtiovarainministeriö
Jonna Laurmaa, erityisasiantuntija, valtioneuvoston kanslia
Jukka Uosukainen, apulaisosastopäällikkö, ympäristöministeriö
Olli-Pekka Lehmuksaari, johtokunnan neuvonantaja, Suomen Pankki

Marjatta Rasi, alivaltiosihteeri, Ulkoasianministeriö
Ritva Koukku-Ronde, osastopäällikkö, Ulkoasianministeriö
Jorma Korhonen, osastopäällikkö, Ulkoasianministeriö
Hannu Kyröläinen, osastopäällikkö, Ulkoasianministeriö
Laura Kakko, apulaisosastopäällikkö, Ulkoasianministeriö
Matti Pullinen, apulaisosastopäällikkö, Ulkoasianministeriö
Christian Sundgren, apulaisosastopäällikkö, Ulkoasianministeriö
Juhani Toivonen, apulaisosastopäällikkö, Ulkoasianministeriö
Anne Sipiläinen, apulaisosastopäällikkö, Ulkoasianministeriö
Heli Sirve, apulaisosastopäällikkö, Ulkoasianministeriö
Sinikka Antila, yksikön päällikkö, Ulkoasianministeriö

Liite 2. Kehityspoliittisen toimikunnan toimeksianto

Valtioneuvosto asetti 30.10.2003 kehityspoliittisen toimikunnan. Toimikausi kestää 31.5.2007 asti. Kehityspoliittinen toimikunta on Suomen kehityskaupoliittikan neuvoa-antava elin. Se seuraa ja arvioi toimintaa kehityskaupoiden tilanteeseen vaikuttavilla eri politiikkalohkoilla ja ottaa kantaa näillä tehtäviin keskeisiin päätöksiin. Kehitysyhteistyön seurannassa kehityspoliittinen toimikunta arvioi toiminnan laatua ja vaikuttavuutta sekä seuraa julkisten kehitysyhteistyömäärärahojen tasoa. Lisäksi se edistää globaaleja kehityskysymyksiä koskevaa kokonaisvaltaista keskustelua Suomessa ja kannustaa julkisen sektorin ulkopuolisen kehitysratituksen aktivointia sekä edistää kehityspoliittikan johdonmukaisuutta Suomessa.

Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi kehityspoliittinen toimikunta antaa lausuntoja merkittävistä kehityskaupoliittikkaan vaikuttavista esityksistä, joita ministeriöt antavat valtioneuvostolle tai eduskunnalle. Lisäksi se tekee tai teettää selvityksiä ja arvioita toimialaansa liittyvissä kysymyksissä ja antaa niiden pohjalta ehdotuksia ja suosituksia. Julkisen keskustelun edistämiseksi ja kansallisen tuen varmistamiseksi kehityspoliittinen toimikunta järjestää tilaisuuksia ja harjoittaa julkaisutoimintaa.

Valtioneuvoston kehityspoliittinen periaatepäätös antaa toimikunnan työlle viitekehyksen.

Toimikaudella 2003–2007 kehityspoliittisen toimikunnan keskeiset tavoitteet ovat:

- YK:n vuosituhatjulistuksen kehityspäämäärien kansallisen toimeenpanon varmistaminen
- Johdonmukaisuutta edistävän toimintakulttuurin luominen eri politiikkalohkoille siten, että globaali kehitysnäkökulma otetaan entistä paremmin huomioon määriteltäessä kansallista etua keskeisissä päätöksissä
- Suuren yleisön ja eri intressiryhmien huomion kiinnittäminen kehitysongelmiin ja laajan tuen varmistaminen maailmanlaajuisista köyhyyttä vähentävälle politiikalle
- Kehitysyhteistyön laadun ja vaikuttavuuden lisääminen siten, että käytetyt määrärahat mahdollisimman tehokkaasti vaikuttavat köyhyyden vähentämiseen
- Suomen hallituksen tukeminen pyrittäessä demokraattisempaan ja oikeudenmukaisempaan globalisaatioon

Liite 3. Kehityspoliittisen toimikunnan toiminta 2006

Helmikuu

- Kehityspoliittisen toimikunnan vuosilausunto hyväksyttiin
- Tiedonhakumatka Egyptiin, teemoina siirtymästrategioiden toimeenpano

Maaliskuu

- Kehityspoliittisen toimikunnan vuosilausunto luovutettiin ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Paula Lehtomäelle
- Vuosilausuntoseminaari Globaali kehitys ja Euroopan Unioni vuonna 2006 - Kehityspoliitiikan haasteet Suomen puheenjohtajuuskauden alla
- Pääsihteeri Suvi Virkkusen tapaaminen Nepalín oppositiopuolueiden edustajien kanssa.
- Pääsihteeri Suvi Virkkusen tapaaminen Unicefin Ingallil Colbron ja Yasuyo Yamaguchin kanssa
- Puheenjohtaja Gunvor Kronman ulkoasianvaliokunnan kuultavana
- Työvaliokunnan tapaaminen tasavallan presidentti Tarja Halosen kanssa
- Pääsihteeri Suvi Virkkunen osallistui Trade sustainability impact assesment stocktaking -konferenssiin Brysselissä
- Pääsihteeri Suvi Virkkunen luennoi Helsingin yliopiston valtiotieteellisessä tiedekunnassa toimikunnan vuosilausunnosta

Huhtikuu

- Tapaaminen afrikkalaisten kauppa- ja velka-asiantuntijoiden kanssa
- Avun tehokkuutta ja harmonisaatiota käsittelevä täysistunto
- Pääsihteeri Suvi Virkkunen osallistuu EU-LAC sidosryhmätapaamiseen
- Puheenjohtaja Gunvor Kronman valtionvarainvaliokunnan kuultavana koskien kehitysyhteistyön määrärahakehitystä

Toukokuu

- Toimikunnan sisäinen workshop jäsenten taustatahojen tavoittamisesta
- Täysistunnon aiheena kansainvälisten rahoituslaitosten politiikka

Kesäkuu

- Täysistunnon aiheena YK:n kehitysyhteistyön instrumentit

Elokuu

- Täysistunnon aiheena kansalaisjärjestöt kehityspoliitikassa
- European Centre for Development Managment ECDPM:n tutkimuksen KPT -osuuden käytännön toteuttaminen

Syyskuu

- Kehitysyhteistyön murroksessa -seminaarin järjestäminen eduskunnassa yhdessä Kirkon ulkomaanavun ja Eduskunnan globaaliryhmän kanssa
- Heini Röyskön ja Hannu Ohvon tiedonhakumatka Nepaliin, teemoina kehitysyhteistyön konfliktisensitiivisyys ja hauraat valtiot
- Helena Laukon, Risto E.J. Penttilän ja Eeva Raskin tiedonhakumatka Etiopiaan, teemoina monenvälinen kehitysyhteistyö ja budjettituki
- Tapaaminen Foundation Nationale Enterprise et Performance (FNEP) ranskalaisdelegaation kanssa
- Turo Bergmanin osallistuminen WTO -seminaariin Genevessä

Lokakuu

- KEHYS ry:n Call for Coherence -seminaarin järjestämiseen osallistuminen
- Puheenjohtaja Gunvor Kronman valtionvarainvaliokunnan kuultavana koskien kehitysyhteistyön määrärahakehitystä
- Tapaaminen Kanadan Standing Committee on Foreign Affairs and International Development:n kanssa

Marraskuu

- Täysistunnon aiheena maatasoon kehitysyhteistyö
- Pääsihteeri Eeva Raskin osallistuminen lounaalle UNDP:n Vietnamin majohtaja John Hendran kanssa
- Gunvor Kronmanin ja Eeva Raskin osallistuminen European Development Days -tapahtumaan Brysselissä
- Pääsihteeri Eeva Raskin tapaaminen Kroatian tulevan suurlähettilään Damir Kusenin kanssa

Joulukuu

- Täysistunnon aiheena vuoden 2006 vuosilausunnon toisen ja kolmannen luvun käsittely ja hyväksyminen
- Tapaaminen Finnpartnership -ohjelman tiimin kanssa

Lausunnot

- Ulkoministeriön Kansalaisjärjestölinjaus (1.9.2006)
- Ulkoministeriön Humanitäärisen avun linjaus (15.8.2006)
- Talousarvioehdotus 2007 (3.8.2006)
- Kansallinen kestävä kehityksen strategia (9.4.2006)

YHTEYSTIEDOT/ KONTAKT/ CONTACT:

KPT

Kehityspoliittinen toimikunta/Utvecklingspolitiska kommissionen/The Development Policy Committee
Ulkoasiainministeriö/Utrikesministeriet/Ministry for Foreign Affairs

PL 127

00161 Helsinki

Finland

Tel. +358 9 160 05

Fax. +358 9 160 55 651

E-mail: kpt@formin.fi

<http://www.kehityspoliittinentoimikunta.fi>